

Informirani građani prate sprječavanje
budućih kršenja ljudskih prava i rad
Ureda zastupnika Hrvatske pred
Europskim sudom za ljudska prava

ANALIZA TRANSPARENTNOSTI I JAVNE VIDLJIVOSTI RADA UREDA ZASTUPNIKA RH PRED ESLJP U RAZDOBLJU OD 2012. DO 2021. GODINE

Petra Rodik i Mladen Majetić

ANALIZA

TRANSPARENTNOSTI I JAVNE VIDLJIVOSTI

RADA UREDA ZASTUPNIKA RH

PRED ESLJP U RAZDOBLJU

OD 2012. DO 2021. GODINE

Petra Rodik i Mladen Majetić

Zagreb, studeni 2021.

Izdavač:

Centar za kulturne djelatnosti
Savska cesta 3
10000 Zagreb
Hrvatska
E. office@ckd.hr
www. www.ckd.hr

Za Izdavača:

Matko Štambuk

Autori:

dr. sc. Petra Rodik i Mladen Majetić

Lektura:

Lucija Grgić

Tisk:

Tiskara Kolaric, Poljačka 7, Zagreb

Naklada:

200

CIP zapis je dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 001117623.

ISBN 978-953-49773-0-9

Zagreb, studeni 2021.

"Projekt Informirani građani prate sprječavanje budućih kršenja ljudskih prava i rad
Ureda zastupnika Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava je podržan sa 149.764,80 €
financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova."

"Tisk ove publikacije omogućen je financijskom podrškom Islanda, Lihtenštajna i Norveške
u okviru EGP grantova. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost
Centra za kulturne djelatnosti i ne odražava nužno stavove država donatorica
i Upravitelja Fonda."

Informirani građani prate sprječavanje
budućih kršenja ljudskih prava i rad
Ureda zastupnika Hrvatske pred
Europskim sudom za ljudska prava

CENTAR
ZA KULTURNE
DJELATNOSTI

Savska cesta 3, HR - 10000 Zagreb
E-mail: office@ckd.hr; www.ckd.hr
OIB: 66197971625; MB: 2330369
IBAN: HR9424840081104545902

Iceland   Liechtenstein
Norway

Active
citizens fund

Norwegian
Helsinki Committee

HUM
HRVATSKA UDRUGA ZA MEDIJACIJU

Sadržaj

O PROJEKTU <i>INFORMIRANI GRAĐANI PRATE SPRJEČAVANJE BUDUĆIH KRŠENJA LJUDSKIH PRAVA I RAD UREDA ZASTUPNIKA HRVATSKE PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA</i>	5
I. UVOD	5
II. ISTRAŽIVAČKA PITANJA, IZVORI I KORIŠTENE METODE ANALIZE	11
III. EVALUACIJA MREŽNIH STRANICA UREDA	17
IV. ANALIZA OBJAVA UREDA U RUBRICI <i>VIJESTI</i>	25
PRAĆENJE POJEDINIHR VRSTA SADRŽAJA U RUBRICI <i>VIJESTI</i>	25
VIJESTI O ODLUKAMA I PRESUDAMA ESLJP-A U SLUČAJEVIMA PROTIV RH	29
TEMPO INFORMIRANJA O PRESUDAMA.....	30
V. VIDLJIVOST UREDA I ZASTUPNICE U MEDIJIMA	33
ČLANCI O UREDU I ZASTUPNICI	33
ČLANCI O POJEDINIM PRESUDAMA ESLJP-A U SLUČAJEVIMA PROTIV RH	35
TEMATSKE ANALIZE	37
VI. ZAVRŠNA RAZMATRANJA I PREPORUKE	39
VII. PRILOZI	45
PRILOG 1. OKVIR ZA EVALUACIJU MREŽNIH STRANICA PREMA HASAN I ABUELARB (2011: 17).	45
PRILOG 2. ODLUKE I PRESUDE PO GODINAMA I TIPU	46
VIII. LITERATURA	47

O projektu *Informirani građani prate sprječavanje budućih kršenja ljudskih prava i rad Ureda zastupnika Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava*

Javni dijalog o unapređenju pravnog okvira kojim se sprječavaju buduća kršenja ljudskih prava zbog netransparentnosti postupanja Ureda zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava (ESLJP) do sada nije vođen u hrvatskom društву, niti je traženo sudjelovanje organizacija civilnog društva u svojstvu promatrača tog mehanizma. Projekt *Informirani građani prate sprječavanje budućih kršenja ljudskih prava i rad Ureda zastupnika Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava* to će stanje promijeniti traženjem izmjene Uredbe o Uredu zastupnika, kojom su ta pitanja regulirana. Zahtjevi će biti podržani nizom javnih događaja za educiranje javnosti putem medija.

Cilj je projekta potaknuti javni dijalog o unapređenju pravnog okvira kojim se sprječavaju buduća kršenja ljudskih prava zbog netransparentnosti postupanja Ureda zastupnika RH pred Europskim sudom za ljudska prava te upoznati javnost s provođenjem odluka ESLJP-a i akcijskih planova kojima se izvještava Odbor ministara Vijeća Europe.

Centar za kulturne djelatnosti provodi projekt *Informirani građani prate sprječavanje budućih kršenja ljudskih prava i rad Ureda zastupnika Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava*, a finansijski ga podržava Fond za aktivno građanstvo u Hrvatskoj (*Active citizens fund*) sa 149 764, 80€ finansijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP-a i Norveških grantova u trajanju od 24 mjeseca (od 1. siječnja 2021. do 31. prosinca 2022.).

Projekt se provodi u suradnji s Hrvatskom udrugom miritelja, koja će provesti edukaciju o medijaciji i postupku mirenja za pravnike iz Zagreba i osam ciljanih županija te osigurati podršku u dosegu stručne pravne javnosti, kao i pružati operativnu podršku organizaciji svih događanja za ciljanu grupu odvjetnika i stručnu javnost. Norveški helsinski odbor provest će istraživanje o dobrom praksama provedbe presuda ESLJP-a u Norveškoj, koje će biti prevedeno i prezentirano zainteresiranoj javnosti u RH. Više možete saznati na <https://www.facebook.com/informiranostsprjecavakrsenjeljudskihprava/>.

I. Uvod

Republika Hrvatska ratificirala je Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u dalnjem tekstu: Konvencija) usvajanjem Zakona o potvrđivanju Konvencije koji je stupio na snagu 5. studenog 1997. godine (NN 18/1997). Nešto više od desetljeća kasnije, objavljen je zbornik *Usklađenost hrvatskog zakonodavstva i prakse sa standardima Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda* (Radačić, 2011). Tada, uvidom u gotovo četrnaest godina akumuliranih iskustava i prakse, urednica zbornika iznosi ocjenu kako se u Hrvatskoj Konvencija nedovoljno koristi kao alat zaštite ljudskih prava. Pritom, Radačić svoju kritiku ne usmjerava samo prema domaćoj sudskoj praksi, u smislu pozivanja sudova na praksu ESLJP-a, već ističe kako se na nju nedovoljno pozivaju sami građani, organizacije za ljudska prava, ali i upravna tijela. Radačić navodi kako su s Konvencijom nedovoljno upoznati i struka i tijela državne vlasti koja bi trebala raditi na prevenciji kršenja ljudskih prava, ali i građani čija bi prava Konvencija trebala štiti.

U fokusu ove analize jest Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava (u dalnjem tekstu: Ured). Ured je inicijalno osnovan 1999. godine Uredbom o zastupniku Vlade Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava i o njegovu Uredu (NN 11/1999). Ova kratka inicijalna uredba posvećuje tek četiri članka Uredu, a u fokusu zapravo ima Vladinog zastupnika. Trinaest godina kasnije, 9. veljače 2012. godine, donesena je Uredba o Uredu zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava [(NN 18/2012); u dalnjem tekstu Uredba]. Ova Uredba, zajedno s izmjenama i dopunama iz 2018. godine (NN 84/2018), ključni je dokument na koji ćemo se referirati u ovom izvještaju. Uredbom se određuje da je Ured zadužen je za zastupanje RH u postupcima pred ESLJP-om i predstavlja središnje tijelo za postupke izvršenja presuda ESLJP-a u Hrvatskoj. Ured ima važnu ulogu u zaštiti ljudskih prava i stoga javno komuniciranje rezultata njegova rada nedvojbeno ima značaj za stručnu i širu javnost.¹ Analizom smo obuhvatili razdoblje od 2012. do 2021. godine. Tijekom cijelog promatranog razdoblja Zastupnica Ureda Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava je Štefica Stažnik.

Cilj je ovog izvještaja procjena transparentnosti i javne vidljivosti djelovanja Ureda. Svrha je izvještaja napraviti podlogu za javnu raspravu te stvoriti uvjete za uključivanje predstavnika organizacija civilnog društva u svojstvu promatrača u nadgledanje rada Stručnog tijela kojim koordinira Ured. Vizija željenog stanja kakvu je prije desetak godina skicirala Radačić poslužit će nam kao kriterij prilikom razmatranja javnog utjecaja rada Ureda. Kao viziju željenog stanja uzimamo zamišljenu situaciju u kojoj stručna javnost, šira javnost (građani) te predstavnici ostalih grana vlasti i tijela državne uprave aktivno koriste Konvenciju i sudsku praksu ESLJP-a kao alat za zaštitu ljudskih prava, a informiranost svih aktera u društvu pomaže u prevenciji kršenja ljudskih prava.

¹ „Ured je u biti specijalizirani odvjetnički ured države, i to za sve tri grane vlasti kao i Ustavni sud. Ured je i jedino tijelo u RH koje jasno ukazuje na nedostatke i pogreške hrvatskog pravnog poretku koje su utvrđene presudama ESLJP i pokušava utjecati na njihovo ispravljanje koje je van nadležnosti Ureda, a sve sa ciljem jačanja ljudskih prava i sloboda“ (Vlada RH, 2020: 774).

Ovakva definicija željenog stanja važna je i kako bi se otklonila potencijalna nerazumijevanja i kritike oko smisla analize koju radimo. Naime, mandat Ureda moguće je interpretirati na dva načina. Prvo, moguće ga je interpretirati usko te zaključiti kako je mandat Ureda isključivo zastupanje RH pred ESLJP i briga da se sudska praksa, presude i odluke ovoga suda implementiraju u RH. Ako bismo se zadovoljili ovim tumačenjem, moglo bi se zaključiti kako i nije posebno relevantno postavljati pitanja o transparentnosti i javnoj vidljivosti rada Ureda. S druge strane, ako mandat Ureda promatramo u svjetlu ranije ocrтаног željenog stanja, svakako se čini opravdanim očekivati da bi u mandat Ureda spadalo i nastojanje da se svi zainteresirani dionici, uključujući i širu javnost, bolje upoznaju sa sudskom praksom ESLJP-a te mehanizmima i rezultatima provedbe odluka i presuda tog suda u Hrvatskoj. Ovakvo je tumačenje polazišna točka ove analize. U nastavku ćemo pokazati kako ovakva interpretacija mandata Ureda ima nekoliko uporišta i u samoj Uredbi o osnivanju Ureda, a posebice u tekstu Uredbe o izmjenama i dopuni Uredbe o Uredu zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava (NN 84/2018).

Odredbama čl. 3 Uredbe iz 2012. godine, Ured ima mandat zastupati Republiku Hrvatsku u svim postupcima pred Europskim sudom za ljudska prava, koordinirati izvršenja presuda i odluka ESLJP-a u RH te predstavljati RH pred Odborom ministara Vijeća Europe u postupku nadzora izvršenja presuda i odluka ESLJP-a (čl. 3 st. 3). Ured ima i druge ovlasti, uključujući davanje mišljenja i sudjelovanja u postupcima izrade nacrta zakonskih prijedloga, u svrhu usklađivanja hrvatskih propisa s Konvencijom i sudskom praksom ESLJP-a.² Odredbom istog članka, Ured također ima zadaću upoznavati pravosudnu, zakonodavnu i izvrnu vlast RH sa sudskom praksom ESLJP-a i njenim razvojem.

Iako Uredba iz 2012. godine nigdje eksplicitno ne propisuje ulogu Ureda u pogledu informiranja opće i stručne javnosti vezano uz Konvenciju i sudsku praksu ESLJP-a, svijest o važnosti javnog komuniciranja djelovanja Ureda implicitno prepoznaje nekoliko odredbi Uredbe već tada. Dva članka Uredbe upućuju na to kako Ured, između ostalog, ima i ulogu u educiranju i informiranju državnih institucija te, u suradnji s njima, i šire javnosti:

- čl. 4, st. 2 navodi kako „o svom radu zastupnik podnosi redovno izvješće Vladi Republike Hrvatske i Hrvatskome saboru najmanje jednom godišnje“. Čak i ako izvješća Vladi ne moraju nužno biti javna, izvješća Hrvatskom Saboru svakako to jesu;
- čl. 5, st. 1. navodi kako su u nadležnosti Ureda „poslovi usmjereni na upoznavanje države s Konvencijom i sudskom praksom Europskog suda za ljudska prava“, a u čl. 9. stoji kako Ured „priprema publikacije i surađuje s državnim tijelima i drugim institucijama radi širenja znanja o Konvenciji i sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava“.

Od posebne je važnosti za javnu i informativno-edukacijsku ulogu rada Ureda čl. 11 Uredbe naslovlijen „Objava prijevoda presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava“. Ovaj članak

² Izvještaj Vlade RH iz 2020. godine iznosi informaciju kako je Ured u razdoblju 2016. - 2020. surađivao s drugim državnim tijelima i javnim ustanovama na svega devet nacrta prijedloga zakona. Ured u izvještaju to ocjenjuje „nedovoljnim [...] kako bi se osiguralo da propisi koji se donose budu sukladni s Konvencijom čime se preventivno djeluje na smanjenje broja povreda Konvencije“ (Vlada RH, 2020: 781).

propisuje sadržaje koje Ured treba objavljivati na svojoj mrežnoj stranici. To su prijevodi svih presuda koje se odnose na RH te prijevodi odabranih presuda koje se odnose na druge države. Također, Ured na svojim mrežnim stranicama treba objavljivati prijevode važnih dokumenata ESLJP-a, Vijeća Europe te važne prakse drugih međunarodnih sudova i institucija vezanih uz područje ljudskih prava. Iz činjenice da Uredba predviđa da Ured objavljuje prijevode svih navedenih izvora zaključujemo kako postoji svijest Vlade RH kao donositelja Uredbe o tome da je prilično važna uloga Ureda u informiranja domaće javnosti o Konvenciji, sudskej praksi ESLJP-a i području zaštite ljudskih prava općenito.

Naposljeku, čl. 12 Uredbe propisuje da se pri Uredu osniva Stručni savjet za izvršenja presuda i odluka ESLJP-a. Ovaj savjet čine stručnjaci iz tijela državne uprave, no u njegov rad također „mogu biti uključeni i predstavnici drugih tijela te predstavnici lokalne i područne (regionalne) samouprave“ (čl. 4, st. 3). Ovakva odredba logična je i zato što u slučajevima sporova protiv RH pred ESLJP-om počinitelji mogu biti predstavnici vlasti, tijela javne uprave i drugih javnih institucija, neovisno o administrativno-ustrojbenoj razini ili teritorijalnoj nadležnosti. Dakle, sporovi se mogu odnositi i na djela koja su počinila tijela lokalne samouprave.

Ključnu dopunu u naznačenom smjeru donose Izmjene i dopune Uredbe iz 2018. godine. Taj dokument unosi niz preciziranja i dopuna u članku 5 kojim se definiraju poslovi Ureda. Izmjenama i dopunama u izvjesnoj se mjeri proširuje opseg poslova, no povećava se i predviđen broj zaposlenika Ureda. Među poslove Ureda i eksplicitno ulaze „poslovi upoznavanja pravosudnih tijela, tijela državne uprave i drugih tijela te stručne i opće javnosti s Konvencijom, sudskej praksom Europskog suda za ljudska prava i konvencijskim sustavom zaštite ljudskih prava te komunikacije s medijima vezano uz poslove iz nadležnosti Ureda“ kao i „poslovi prikupljanja, analize i sistematizacije podataka za izradu statistika, izvješća i drugih dokumenata iz nadležnosti Ureda“ (NN 84/2018, čl. 3).

Slijedom svega navedenoga, zaključujemo kako je mandat Ureda već od njegova osnivanja doista potrebno interpretirati na način da djelovanje Ureda ima ulogu u informiranju i educiranju nekoliko skupina dionika. Prva skupina dionika tijela su državne vlasti, državne uprave, lokalne samouprave te druge državne i javne institucije koji trebaju voditi brigu o zaštiti ljudskih prava u RH te o prevenciji kršenja ljudskih prava od strane RH. Drugu skupinu dionika čine svi uključeni u sudbenu vlast i pravosudni sustav, uključujući odvjetnike koji zastupaju tužitelje u sporovima pred ESLJP-om. Treću skupinu dionika čine organizacije aktivne u području zaštite ljudskih prava koje su angažirane u pružanju pravne i druge pomoći te savjetovanju onih čija su ljudska prava ugrožena. Četvrtu skupinu dionika čine mediji, s obzirom na to da je medijska vidljivost i vidljivost rezultata rada Ureda važan kanal utjecaja na institucionalne prakse te upoznatost stručne i šire javnosti sa stanjem zaštite ljudskih prava u RH. Naposljeku, važan dionik su svakako upravo oni čija prava Konvencija i štiti, a to su svi pojedinci i pojedinke, drugim riječima svi građani. Želja nam je da ovom studijom uputimo na potencijalne manjkavosti u pogledu transparentnosti rada i javne vidljivosti rada Ureda te time potaknemo ne samo njihovo otklanjanje, već i veći interes svih dionika za zaštitu ljudskih prava u RH, pa i stvaranje uvjeta za uključivanje predstavnika organizacija civilnog društva u svojstvu promatrača u nadgledanje rada Stručnog tijela kojim koordinira Ured.

II. Istraživačka pitanja, izvori i korištene metode analize

S obzirom na to da mrežne stranice Ureda predstavljaju glavni kanal javnog komuniciranja rezultata rada Ureda, prvi dio analize posvetit ćemo evaluaciji njihova sadržaja i strukture. Danas postoje različiti pristupi evaluaciji mrežnih stranica, ovisno o kontekstu i svrsi, od kojih se mnogi fokusiraju na tehničke elemente izvedbe sučelja mrežnih stranica. Sam Ured, u skladu sa zakonskim obavezama, vodi brigu o digitalnoj pristupačnosti (eng. *accessibility*) svojih mrežnih stranica, uključujući i to da su mrežne stranice prilagođene osobama s invaliditetom. Na stranici *Digitalna pristupačnost* (uredzastupnika.gov.hr, bez datuma) Ured objavljuje Izjavu o pristupačnosti koja je posljednji put ažurirana 23. rujna 2020. (uredzastupnika.gov.hr, bez datuma).³

Međutim, nas ovdje ne zanima tehnička pristupačnost mrežnih stranica, niti tehnički aspekti upotrebljivosti mrežnih stanica, poput brzine učitavanja stranica i sl. Također, ne zanimaju nas pitanja web dizajna niti atraktivnost vizualnog izgleda mrežnih stranica. Štoviše, napominjemo da sveukupni izgled stranica prati isti predložak koji se koristi na čitavoj domeni [gov.hr](#) i samim time niti nije u nadležnosti Ureda. Ono što nas zanima u evaluaciji mrežnih stranica Ureda jest njihova sadržajna informativnost, aktualnost i potencijal za kvalitetno obavljanje informativno-edukacijskih poslova, sukladno čl. 5 Uredbe. U postavljanju metodologije za ovu evaluaciju poslužit ćemo se aktualnim spoznajama iz stručne literature u ovom području.

Hasan i Abuelrub u preglednom članku iz 2011., nakon pregleda dostupne literature i alata, predlažu okvir za evaluaciju kvalitete mrežnih stranica. Njihov evaluacijski okvir sadrži četiri glavne dimenzije: sadržaj, dizajn, organizaciju i lakoću korištenja (*user-friendliness*). Svaka od četiriju dimenzija sadrži niz indikatora (vidjeti Prilog 1). Ovaj alat čini nam se dobrom početnom točkom, no njegova je manjkavost u tome što nije specifičan za konkretnu domenu – u ovom slučaju tijelo državne vlasti. Potonje je pak u fokusu interdisciplinarnog polja istraživanja e-uprave (*e-government*) u okviru kojeg su razvijeni različiti specifični pristupi evaluaciji mrežnih resursa i usluga tijela državne vlasti i javne uprave. U kontekstu istraživanja e-uprave koristi se koncept „javne vrijednosti“ e-uprave koji se odnosi na javni utjecaj e-uprave, prvenstveno u smislu unaprjeđenja društvene vrijednosti određene javne aktivnosti/usluge, povećanja društvenog blagostanja te povećanja povjerenja i pouzdanja u vlast (Twizeyimana i Andersson, 2019).

S obzirom na to da je naš fokus upravo na javnom utjecaju i transparentnosti rada Ureda, u evaluaciju ćemo uključiti i indikatore javne vrijednosti. U okviru za evaluaciju javne vrijednosti internetskih stranica Karkin i Janssen (2014) navode šest dimenzija: pristupačnost, građansku uključenost (eng. *citizen engagement*), transparentnost, responsivnost (vrijeme dobivanja odgovora), dijalog i balansiranje interesa.⁴ Kombinirajući

³ Ured pritom navodi kako su njegove mrežne stranice djelomično, a ne u potpunosti usklađene sa Zakonom o pristupačnosti mrežnih stranica (NN 17/2019) te poziva korisnike ovih mrežnih stranica da obavijeste Ured ako primijete neusklađen sadržaj koji nije deklariran Izjavom o pristupačnosti. Primjećujemo kako su ograničenja pristupačnosti koja deklarira tehničke naravi ili se tiču prilagođenosti stranica osobama s invaliditetom (opis slika, mogućnost da čitač ekrana pročita sadržaj i sl.).

⁴ S obzirom na to da je ovaj evaluacijski okvir bio namijenjen internetskim stranicama tijela lokalne samouprave, neki od indikatora nisu u potpunosti primjenjivi na stranice Ureda. Primjerice, kategorija građanske uključenosti sadrži indikatore poput „izravna komunikacija s gradonačelnikom ili članovima gradskih

elemente ovih dvaju pristupa evaluaciji mrežnih stanica, koristit ćemo sljedeći evaluacijski okvir kojim ćemo pokriti tri glavne dimenzije – kvalitetu sadržaja, kvalitetu organizacije sadržaja i javnu vrijednost (Tablica 1).

Tablica 1. Dimenzije i indikatori korišteni u evaluaciji mrežnih stranica Ureda

1. Kvaliteta sadržaja	
Ažurnost	<ul style="list-style-type: none"> – informacije su ažurne – navedeno je koliko se često mrežne stranice osvježavaju – navedeno je kada su mrežne stranice posljednji put osvježene
Relevantnost	<ul style="list-style-type: none"> – navedeni su organizacijski ciljevi – navedena je povijest organizacije – navedeno je tko je ciljana publika – navedeno je koje usluge Ured pruža
Multilingvalnost	<p>Dostupni su prijevodi stranih izvora na hrvatski jezik, sukladno čl. 11 Uredbe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Prijevodi svih presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava koje se odnose na Republiku Hrvatsku. 2. Prijevodi važnih presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava koje se odnose na druge države, a koje odabere zastupnik. 3. Prijevodi važnih službenih dokumenta Europskog suda za ljudska prava i drugih tijela Vijeća Europe. 4. Prijevodi važne prakse drugih međunarodnih sudova i tijela vezane uz razvoj standarda zaštite ljudskih prava, koju odabere zastupnik.
Raznolikost prezentacije	<ul style="list-style-type: none"> – različiti formati (tekst, audio, video)
Preciznost	<ul style="list-style-type: none"> – preciznost prezentacije informacija (bez grešaka u pisanju ili gramatičkih grešaka) – izvori informacija su identificirani
Objektivnost	<ul style="list-style-type: none"> – prezentacija informacija je objektivna
Nadležnost	<ul style="list-style-type: none"> – navedeno je fizičko sjedište organizacije – navedeno je tko održava mrežne stranice – navedena je e-mail adresa osoba zaduženih za održavanje mrežnih stranica – naveden je nositelj autorskih prava – logo organizacije jasan je i vidljiv

---

vijeća" ili "javno prenošenje sastanaka", koje su evidentno neprimjenjive na rad Ureda. S druge strane, autori ovog evaluacijskog pristupa pitanju kvalitete organizacije sadržaja pristupaju na prilično općenit način. Pitanje kategorizacije sadržaja razmatraju samo na općenitoj binarnoj razini – je li sadržaj weba kategoriziran, dok s druge strane za ocjenu kvalitete weba koristeći kvantitativne indikatore poput broja „prekinutih linkova“, do kojih dolaze upotrebom softvera za analizu mrežnih stranica, npr. *PowerMapper* (Karkin i Janssen, 2014).

2. Kvaliteta organizacije sadržaja

Indeks	<ul style="list-style-type: none"> – na stranicama postoji indeks ili popis linkova na sve stranice unutar mrežnih stranica
Mapiranje	<ul style="list-style-type: none"> – postoji adekvatna mapa mrežnih stranica ili izbornik za navigaciju. – omogućeno je vizualno identificiranje stranice na kojoj se posjetitelj nalazi (eng. <i>current page</i>)
Konzistentnost	<ul style="list-style-type: none"> – konzistentnost generalnog izgleda
Linkovi	<ul style="list-style-type: none"> – linkovi na stranicama rade – postoje pomoći linkovi (<i>back to home, top, back to original website</i>) – postoje linkovi na dodatne sadržaje (na druge povezane mrežne stranice, bez „mrtvih linkova“) – omogućeno je vizualno razlikovanje već posjećenih stranica
Pretraživanje i filtriranje	<ul style="list-style-type: none"> – postoji tražilica – omogućeno je filtriranje ishoda pretraga u tražilici – omogućeno je filtriranje ishoda pretraga u rubrikama Vijesti i dokumenti koje imaju dodatne, zasebne tražilice

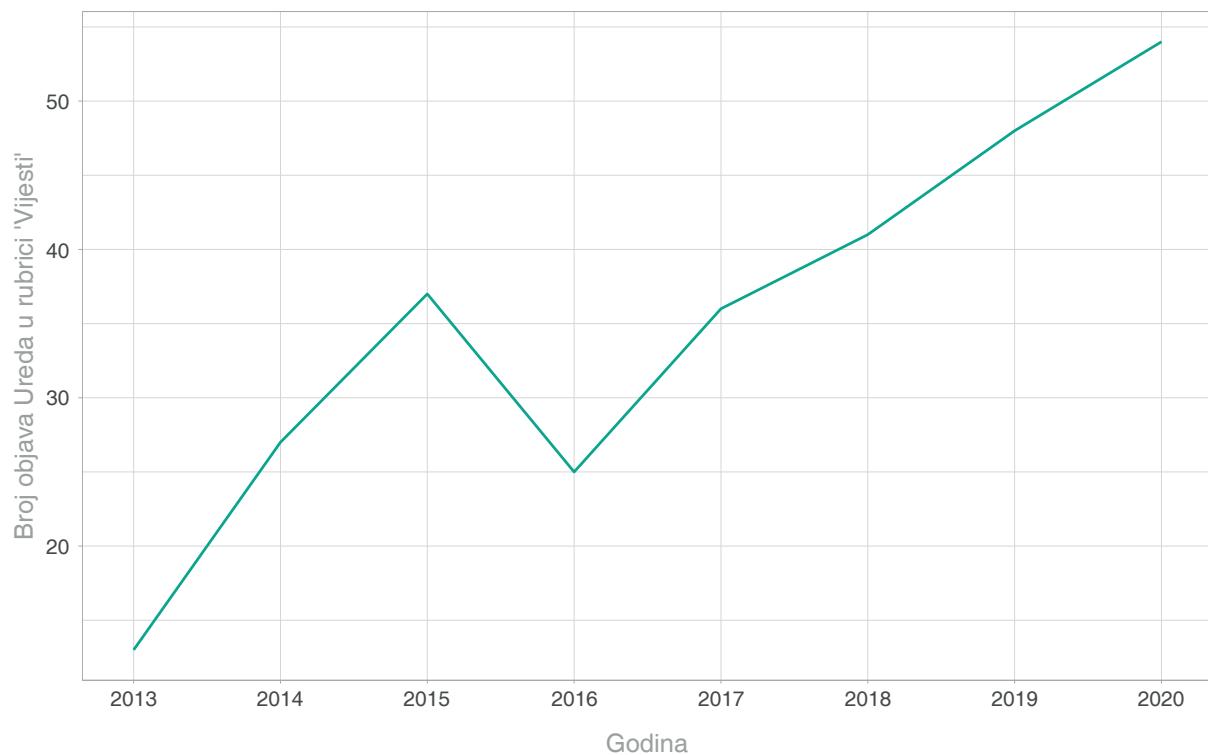
3. Javna vrijednost

Pristupačnost	<ul style="list-style-type: none"> – naveden je udio stranica s problemima vezanim uz pristupačnost
Transparentnost	<ul style="list-style-type: none"> – navedeni su standardi rada Ureda – navedene su misija i vizija – redovno su objavljeni izvještaji (godišnje izvješće o radu sukladno obavezi prema čl. 4, st. 2 Uredbe) – objavljeni su strateški planovi rada Ureda – objavljene su informacije o sastavu i radu Stručnog savjeta – navedeno je tko je Povjerenik za etiku
Responzivnost	<ul style="list-style-type: none"> – vrijeme potrebno da se dobije odgovor
Dijalog	<ul style="list-style-type: none"> – naveden je e-mail kontakt Ureda – navedena je telefonska linija Ureda – postoji prostor za <i>feedback</i> – postoji mogućnost pretplate na obavijesti o događajima i novosti (RSS feed)
Balans interesa	<ul style="list-style-type: none"> – podjednaku pažnju imaju presude u kojima je RH pobijedila i izgubila u sporu pred ESLJP-om

S obzirom na to da je rubrika *Vijesti* najrelevantnija za komunikaciju sa širom zainteresiranom publikom o aktualnostima vezanim uz rad Ureda i ESLJP-a, drugi se dio analize odnosi na tu rubriku. Analiza obuhvaća sve objave u rubrici *Vijesti* od postavljanja mrežnih stranica Ureda do kraja lipnja 2021. godine, ukupno njih 320. U fokusu analize rubrike *Vijesti* tri su pitanja:

1. U kojoj se mjeri u rubrici *Vijesti* prate različite vrste sadržaja?
2. Objavljuju li se podjednako vijesti o različitim tipovima odluka ESLJP-a?
3. Koliko se ažurno prate odluke ESLJP-a?

Slika 1. prikazuje kretanje ukupnog broja godišnjih objava vijesti u svim godinama za koje imamo pokriveno svih 12 mjeseci. Vidljivo je da broj objava ima trend porasta, što znači da ukupna dinamika objavljivanja raste. To znači veći potencijal za javnu vidljivost rezultata rada Ureda, no potpuniju sliku dobit ćemo analizom medijske vidljivosti Ureda.

Slika 1. Godišnji broj objava u rubrici *Vijesti*.

Treći dio analize odnosi se na vidljivost Ureda i Zastupnice. Analiza se temelji na korpusu članaka objavljenih na internetskim portalima dnevnih novina i televizija s najvećim udjelima publike te internetskih portala s najvećom posjećenošću, njih ukupno devet. Od televizija to su www.hrt.hr (HRT), dnevnik.hr (NOVA TV), rtl.hr (RTL Televizija), od dnevnih novina www.24sata.hr (24 sata), www.jutarnji.hr (Jutarnji list), www.vecernji.hr (Večernji list), a od

internetskih portala koji imaju isključivo elektronička izdanja net.hr, tportal.ht i index.hr.⁵ Promatrano vremensko razdoblje započinje sa studenim 2012. godine, od kada Ured na svojim mrežnim stranicama objavljuje vijesti, a završava s krajem lipnja 2021. godine, s obzirom na to da smo podatke prikupljali u srpnju ove godine. Pretragama koje su se temeljile na kombinacijama ključnih pojmoveva „Europski sud“, „ESLJP“, „Strasbourg“, „protiv Hrvatske“ te „Ured zastupnice“ formiran je inicijalni popis potencijalno relevantnih objava koji su pregledale tri osobe kako bismo se ograničili na relevantne objave. Kriteriji relevantnosti članaka bili su sljedeći: spominjanje Zastupnice, Ureda Zastupnice, spominjanje presuda ili odluka u slučajevima sporova protiv RH pred ESLJP-om (uključujući i analitičke članke sa statistikama o sporovima u određenom vremenskom razdoblju).

Također, u finalni korpus analiziranih članaka uzeli smo i one u kojima se analitički razmatraju implikacije sudske prakse ESLJP-a koja se odnosi na RH ili pojedine sfere njezinog unutarnjeg institucionalnog poretku (pravosuđe, sustav socijalne skrbi itd.) Pronašli smo manji broj članaka ovoga tipa, a nakon razmatranja smo ih odlučili zadržati u analizi, iako se ne referiraju izravno na Ured niti Zastupnicu, niti se oslanjaju na objave Ureda. Razlog zbog kojeg smo ih zadržali jest taj što i sam Ured zastupnice od 2019. godine objavljuje tematske analitičke osvrte, pa smo željeli provjeriti prenose li mediji ove analize, odnosno željeli smo provjeriti proaktivnost Ureda u ispunjavanju zadaće u dijelu koji se odnosi na informiranost dionika i sprečavanje budućih kršenja ljudskih prava.

U finalnom korpusu analiziranih članaka ostavljeni su članci koji na bilo koji način spominju Ured ili Zastupnicu, dok je izostavljen niz članaka koji su spominjali ESLJP ili pojedine presude tek usputno. To je najčešće bio slučaj u kontekstu svojevrsnih „prijetnji ESLJP-om“ u formi najava podizanja tužbe pred ESLJP-om koje su koristili pojedini politički angažirani pojedinci ili pak nevladine organizacije. Drugi tipični slučajevi bili su članci u kojima se pojedini odvjetnici pozivaju na praksu ESLJP-a, vezano uz medijski eksponirane sporove pred domaćim pravosudnim instancama. Takvi su nam se članci činili donekle zanimljivima (jer se na taj način čini vidljivom praksa ESLJP-a u domaćem medijskom prostoru), no odlučili smo ih ipak izostaviti jer je njihov fokus bio na temama koje su sporedne za ovu analizu. Na kraju, dio članaka izostavljen je iz raznih drugih razloga, s istom logikom da – iako možda u širem smislu interesantni za temu prakse ESLJP-a općenito – nisu uže vezani uz rad Ureda zastupnice koji nam je ovdje u fokusu.

Među objavama koje su ušle u analizu, značajan se broj odnosio na sporove vezane uz pitanje Ljubljanske banke (Ališić i dr., Ljubljanska banka protiv Hrvatske i Slovenija protiv Hrvatske). Iznimna medijska vidljivost ovog slučaja činila ga je vrlo različitim od ostalih sporova u promatranom razdoblju, tako da smo sve članke vezane uz Ljubljansku banku u analizi tretirali kao zasebnu potkategoriju. Ukupan broj članaka koji su ušli u analizu je 261, od čega se 174 članka odnosi na slučajeve protiv RH⁶, 51 na slučajeve vezane uz Ljubljansku banku, a 36 čine ostali relevantni članci (oni kojima u fokusu nisu pojedini sporovi protiv RH niti slučajevi vezani uz Ljubljansku banku, a prema ranije izloženim kriterijima su ušli u analizu).

⁵ Konkretni odabir medija s nacionalnom pokrivenošću napravljen je na temelju rejting analiza *AdScanner* za Agenciju za elektroničke medije, *Gemius* i *SimilarWeb*.

⁶ To uključuje i dva slučaja o kojima još nisu donesene presude pa je zato u nekim od analiza ukupan broj slučajeva 172.

Članke smo analizirali metodom kvantitativne analize sadržaja, pri čemu je jedinica analize bila jedan članak. Ciljevi kvantitativne analize sadržaja su:

1. utvrditi koji je udio članaka u kojima se spominju Zastupnica ili Ured;
2. utvrditi koji je udio članaka koji prenose objave s mrežnih stranica Ureda iz kategorije Vijesti;
3. utvrditi koriste li se mediji analizama koje Ured objavljuje.

Kvantitativna analiza proširena je kvalitativnom, s ciljem interpretativne analize samog sadržaja članaka. Ovaj dio analize fokusirao se na članke koji spominju Ured ili Zastupnicu, a uključivao je višestruko iščitavanje, deskriptivno kodiranje i pisanje analitičkih bilješki. U ovom dijelu analize induktivnim smo putem, dakle polazeći od teksta samih analiziranih članaka, došli do dodatnih uvida relevantnih za ovaj izvještaj.

Sve navedene analize napravljene su koristeći programske pakete *R*, *Excel* i *NVivo*. Prikupljanje i analiza materijala odvijali su se u razdoblju od srpnja do rujna 2021. godine.

III. Evaluacija mrežnih stranica Ureda

Internetske stranice Ureda sadrže devet glavnih rubrika. Redom s lijeva na desno, prva je rubrika *Vijesti* i ona sadrži objave o aktualnostima te je očekivano dinamičnog karaktera, tj. u njoj se kontinuirano pojavljuju novi sadržaji. Sljedeće tri rubrike donose sadržaje o samom Uredu (*O uredu*), ESLJP-u (*Europski sud za ljudska prava*) i Konvenciji (*Konvencija*). Slijede dvije rubrike koje se odnose na presude i sudske praksu (*Sudska praksa te Izvršenje presuda i odluka*). Potom se nude dvije rubrike informativnog i edukacijskog karaktera (*Edukacija i Pristup informacijama*), a posljednja je rubrika *Dokumenti*. Imajući u vidu ovu opću strukturu mrežnih stranica Ureda, detaljniji pregled donosimo u Tablici 2, strukturiran prema ranije opisanom evaluacijskom okviru. Analiza je napravljena na temelju uvida u izgled mrežnih stranica Ureda na dan 7. rujna 2021.

Tablica 2. Evaluacija mrežnih stranica Ureda.

1. Kvaliteta sadržaja	
Ažurnost	
<ul style="list-style-type: none"> – informacije su ažurne – navedeno je koliko se često mrežne stranice osvježavaju – navedeno je kada su mrežne stranice zadnji put osvježene	<p>U rubrici <i>Vijesti</i> ažuriraju se obavijesti vezane uz gotovo sve kategorije sadržaja te se pružaju vijesti vezane uz nove presude, analize i druge tipove sadržaja. Najnovije vijesti iz te rubrike prikazuju se i na naslovni mrežnih stranica.</p> <p>Postoje informacije o datumima objava dokumenata u kategorijama <i>Vijesti</i> i <i>Dokumenti</i>. Rubrika <i>Dokumenti</i> nepregledna je jer postojeći filteri pretraživanja nisu dovoljno funkcionalni (vidjeti dolje pod Pretraživanje i filtriranje).</p> <p>Kod ostalih stranica ne postoje podaci o zadnjem datumu ili periodici ažuriranja.</p> <p>Zaključak: Za informacije u dinamičnim rubrikama (<i>Vijesti</i> i <i>Dokumenti</i>) vidljivo je kada se ažuriraju, tj. kada se pojavljuju nove objave u ovim rubrikama. Za ostale sadržaje nije jasno kada su zadnji put ažurirani.</p>
Relevantnost	
<ul style="list-style-type: none"> – navedeni su organizacijski ciljevi – navedena je povijest organizacije – navedeno je tko je ciljana publika – navedeno je koje usluge Ured pruža	<p>Informacije o misiji i viziji Ureda deklarirane su pod rubrikom <i>O uredu</i>. Informacije o poslovima Ureda nalaze se na stranici <i>Djelokrug</i>.</p> <p>U sklopu stranice <i>Djelokrug</i> pod poslovima se navodi kako je posao Ureda komunikacija prema svim granama državne vlasti, stručnoj i široj javnosti te medijima. Međutim, informacije o poslovima Ureda na toj stranici nisu komunicirane na način prilagođen općoj javnosti. Konkretno, ta stranica donosi doslovni prijepis članka 5. Uredbe, sukladno ažuriranoj verziji iz Izmjena i dopuna Uredbe 2018. godine. Neka se pojašnjenja nude na stranici <i>Najčešća pitanja i odgovori</i>, na kojoj postoje odgovori na pitanja oko čega se građani mogu obratiti Uredu i slično.</p> <p>Nema informacija o povijesti organizacije, niti fotografija zgrade sjedišta Ureda.</p> <p>Zaključak: Većina ključnih informacija o Uredu je na mrežnim stranicama. Neke od stranica stilski bi mogle biti prilagođenije široj javnosti, neupućenoj</p>

Multilingvalnost/kultura	
Dostupni su prijevodi stranih izvora na hrvatski jezik, sukladno Iz čl. 11 Uredbe: <ol style="list-style-type: none"> 1. Prijevodi svih presuda i odluka ESLJP-a koje se odnose na Republiku Hrvatsku. 2. Prijevodi važnih presuda i odluka ESLJP-a koje se odnose na druge države, a koje odabere zastupnik. 3. Prijevodi važnih službenih dokumenta ESLJP-a i drugih tijela Vijeća Europe. 4. Prijevodi važne prakse drugih međunarodnih sudova i tijela vezane uz razvoj standarda zaštite ljudskih prava, koju odabere zastupnik. 	<p>Ad 1: Mrežne stranice donose prijevode presuda i odluka koje se odnose na RH, no iz samih stranica nije vidljiva dinamika objavljivanja prijevoda, niti jesu li dostupni prijevodi svih odluka i presuda. Pretragom tražilice Ustavnog suda te iz razgovora s predstavnicima stručne javnosti zaključujemo kako nisu dostupni prijevodi svih odluka i presuda.</p> <p>Ad 2: Rubrika <i>Sudska praksa</i> sadrži stranicu <i>Praksa Europskog suda protiv drugih država</i> na kojoj su dostupni prijevodi 41 presude.</p> <p>Ad 3: Pod rubrikom <i>Europski sud za ljudska prava</i> postoji stranica <i>Poslovnik Europskog suda za ljudska prava</i> na kojoj se nalazi prijevod Poslovnika na hrvatski jezik te stranica <i>Reforma suda</i> na kojoj se nalaze prijevodi 5 deklaracija vezanih uz reformu i rad ESLJP-a. U rubrici <i>Konvencija</i> nalazi se prijevod Konvencije na hrvatski jezik.</p> <p>Ad 4.: Nema sadržaja ove vrste.</p> <p>Zaključak: U ključnom segmentu prijevoda – kada se radi o presudama protiv RH – nedostaju prijevodi dijela presuda i odluka ESLJP-a, dok su prijevodi materijala u preostale tri kategorije relativno siromašni sadržajem ili nepostojeći.</p>
Raznolikost prezentacije	
– različiti formati (tekst, audio, video)	<p>Mrežne stranice imaju pretežno tekstualne materijale, ali sadrže i neke slikovne i video materijale. Pozitivno je što su neki sadržaji edukativnog karaktera prezentirani u slikovnim ili video formatima.</p> <p>Zaključak: U ovom segmentu mrežne stranice Ureda primjerene su svrsi.</p>
Preciznost	
– preciznost prezentacije informacija (bez grešaka u pisanju ili gramatičkih grešaka) – izvori informacija su identificirani	<p>Materijali na mrežnim stranicama prezentirani su profesionalno, lektorirani i opremljeni podacima o izvorima.</p> <p>Kao manjkavost može se navesti to što su na nekim stranicama poveznice na dokumente organizirane tako da nije vidljivo kada su ti dokumenti kreirani i stavljeni na stranicu, što otežava praćenje ažuriranja ovih sadržaja (na primjer, dokument Nadzor nad isplatama iznosa dosuđenih na ime pravične naknade – pregled sadašnje prakse Odbora ministara na stranici <i>Izvršenje presuda Europskog suda za ljudska prava</i>).</p> <p>Zaključak: Sam sadržaj stranica na profesionalnoj je razini, a popratne relevantne informacije o datumima objavljivanja sadržaja ponekad nisu dostupne (potonje se prvenstveno odnosi na datum objave i ažuriranja pojedinih mrežnih stranica).</p>
Objektivnost	
– prezentacija informacija je objektivna	Stilski gledano, sadržaji na mrežnim stranicama prezentirani su nepristrano i profesionalno. Ipak, postoji disbalans u pokrivenosti objava o presudama ESLJP-a, ovisno o tome je li dosuđeno da RH jest ili nije kršila ljudska prava, čime se bavimo niže pod Balansom interesa i u sekcijsi Vjesti o odlukama i presudama ESLJP-a u slučajevima protiv RH.

	Zaključak: Stil prezentacije sadržaja je nepristran, no detektiran je određeni disbalans u pokrivenosti vijesti o presudama ESLJP-a s obzirom na njihov ishod.
Nadležnost (eng. authority)	
<ul style="list-style-type: none"> – navedeno je fizičko sjedište organizacije – navedeno je tko održava mrežne stranice – navedena je e-mail adresa osoba zaduženih za održavanje mrežnih stranica – naveden je nositelj autorskih prava – logo organizacije jasan je i vidljiv 	<p>Mrežne stranice imaju navedene informacije o tome tko je odgovoran za održavanje stranica i tko je nositelj autorskih prava, a logo Ureda jasno je istaknut u zagлавju i uvijek je vidljiv.</p> <p>Mrežne stranice Ureda nemaju jasno i centralizirano istaknute informacije o kontaktu ili kontakt osobama, elektronskoj i fizičkoj adresi te brojevima telefona. Na stranicama postoje sljedeće informacije, no one se nalaze unutar rubrika treće razine (<i>Home/O Uredu/O zastupnici; Home/O Ureda/Ustroj; Home/Pristup informacijama/Službenica za informiranje</i>). Vidjeti i pod Dijalog.</p> <p>Zaključak: Ključne kontakt informacije na mrežnim stranicama su nepotpune, njihov prikaz nije dovoljno usustavljen, niti je pregledan. Ured je jasno identificiran kao autor mrežnih stranica i nositelj autorskih prava.</p>

2. Kvaliteta organizacije sadržaja

Indeks

<ul style="list-style-type: none"> – na stranicama postoji indeks ili popis linkova na sve stranice unutar mrežnih stranica 	<p>Ne postoji indeks, a do pojedinih stranica niže razine može se u pravilu doći samo preko padajućeg izbornika, iako su ponekad dostupne i u formi linkova u statičnom prostoru/okviru (eng. <i>frame</i>) s desne strane. Neki linkovi unutar <i>dropdown</i> izbornika vode izravno na stranice koje su zapravo u drugoj rubrici što zbunjuje čitatelja i otežava navigaciju. U ključnoj rubrici <i>Sudska praksa</i> linkovi koji vode na stranice nižeg reda hiperarhije vrlo su nepregledni jer su organizirani prema člancima Konvencije i brojevima Protokola, u listu od ukupno 25 linkova. Ti su linkovi ponuđeni i u prostoru na desnoj strani te na padajućem izbornik (koji je vrlo dugačak i stoga nepregledan i na velikom ekranu). Posebno je neočekivano što se koncepcionalno razlikuju stanica <i>Praksa Europskog suda protiv drugih država</i> nalazi unutar ovog dugog popisa linkova na stanice s presudama u sporovima protiv RH, stoga ju je teško opaziti.</p> <p>Određeni sadržaji (vijesti, dokumenti) imaju tagove, no ne postoji indeks tagova niti su oni sasvim funkcionalni u opcijama za filtriranje i pretraživanje.</p> <p>Zaključak: Organizacija linkova na pojedine stranice i sadržaje loše je riješena i gotovo u svim aspektima bi ju trebalo unaprijediti kako bi sadržaj mrežnih stranica bio pregledniji, a time i dostupniji. Ovo je posebno problem na manjim ekranima, gdje je navigacija kroz stranice još teža.</p>
--	---

Mapiranje

<ul style="list-style-type: none"> – postoji adekvatna mapa mrežnih stranica ili izbornik za navigaciju – omogućeno je vizualno identificiranje stranice na kojoj se posjetitelj nalazi (eng. current page) 	<p>Ne postoji mapa mrežnih stranica. Navigacija je moguća samo putem padajućeg izbornika. Ne postoji vizualna identifikacija lokacije stranice koja se pregledava u odnosu na ostali sadržaj.</p> <p>Glavne rubrike nisu međusobno isključive i nije sasvim jasno koje je sadržaje moguće očekivati u kojoj rubrici. Tako, na primjer, postoji rubrika <i>Konvencija</i>, koja je edukacijsko-informativnog karaktera, a onda postoji i rubrika <i>Edukacija</i> koja sadrži stranicu <i>Edukacija o Konvenciji</i>. U rubrici <i>Edukacija</i> nalazi se stranica <i>Analize presuda i odluka</i>. Na tu se stranicu ne može naći nikakva poveznica u rubrici <i>Sudska praksa</i>, iako je očigledno vrlo</p>
---	---

	<p>relevantna za tu rubriku. Nadalje, u statičnom prostoru (okviru) s desne strane, na vizualno isti način navedeni su linkovi na podstranice u trenutno pregledavanoj rubrici, ali i linkovi koji upućuju na vezane sadržaje iz drugih rubrika, što predstavlja problem. Drugim riječima, nemoguće je razlikovati koji se dio linkova odnosi na navigaciju unutar određene rubrike, a koji upućuje dodatne vezane sadržaje.</p> <p>Dokumenti vezani uz neku stranicu ponekad su u prostoru na desnoj strani, a ponekad su navedeni kao dio stranice (npr. prijevodi presuda i odluka), a da pritom nije jasan princip prema kojem se ova dva načina prikaza dokumenata međusobno izmjenjuju. Također, dokumenti vezani uz neku stranicu su poredani abecednim redom i nije ih moguće drugačije pregledavati ili sortirati. To je posebice problem kod rubrike <i>Sudska praksa</i>. Sadržaji su prikazani statično, a ne u formi baze podataka. Kao primjer bolje organizacije istog sadržaja možemo navesti bazu Ustavnog suda (https://www.usud.hr/hr/pregled-prakse-eslijp), u kojoj je presude i odluke moguće pregledavati i abecedno i prema člancima Konvencije i kronološki, a također i odvojeno s obzirom na to radi li se o presudama ili odlukama.</p> <p>Zaključak: Ne postoji mapa mrežnih stranica. Sadržaj je nepregledan, kategorizacija sadržaja nema jasnu logiku, a prezentacija pojedinih (istih) tipova sadržaja nije ujednačena. S obzirom na to da istodobno postoje i mnoga ograničenja funkcionalnosti tražilice (vidjeti niže), to znači da mrežne stranice zahtijevaju da posjetitelji unaprijed vrlo precizno znaju što traže, umjesto da im svojom strukturom i navigacijom stranice pomognu u pregledavanju mnoštva dostupnih informacija.</p>
--	---

Konzistentnost

– konzistentnost generalnog izgleda	<p>Vizualni stil stranica konzistentan je i slijedi generalni predložak za stranice na domeni gov.hr. Međutim, prikazivanje vezanih dokumenata nije konzistentno u svim rubrikama, a i sam izgled rubrika nije sasvim konzistentan (tako rubrika <i>Pristup informacijama</i> ima layout sličan onome <i>Naslovnice</i>, a sve ostale rubrike slijede drugi tip layouta).</p> <p>Zaključak: Generalni izgled nije sasvim konzistentan što se tiče vizualnog izgleda. Način prikazivanja rubrika, linkova i dokumenata je nekonzistentan.</p>
-------------------------------------	--

Linkovi

– linkovi na stranicama rade – postoje pomoći linkovi (back to home, top, back to original website) – postoje linkovi na dodatne sadržaje (na druge povezane mrežne stranice, bez „mrvih linkova“) – omogućeno je vizualno razlikovanje već posjećenih stranica	<p>Postojeće sučelje čini navigaciju nepreglednom i snalaženje otežanim, posebice na manjim ekranima (mobitelima). Ne postoje pomoći linkovi za navigaciju, izuzev gumba <i>Povratak na vrh</i> na pojedinim stranicama. Većina linkova koji upućuju na sadržaje unutar mrežnih stranica radi, no naišli smo na jedan slučaj gdje link ne vodi na sadržaj na koji upućuje (<i>Najčešća pitanja i odgovori</i> pod rubrikom <i>Pristup informacijama</i> ne vode na stranicu s najčešćim pitanjima i odgovorima). Što se tiče poveznica na vanjske sadržaje, automatska provjera pomoću alata <i>validator.w3.org</i> pronašla je nekoliko prekinutih linkova te nekoliko <i>redirectova</i> koji bi trebali biti osvježeni.</p> <p>Zaključak: Linkovi na stranici uglavnom rade, iako bi jedan manji dio linkova trebalo ažurirati. Pomoći linkovi za lakšu navigaciju svode se na <i>Povratak na vrh</i>, a ostatak se navigacije oslanja na padajući izbornik te na relativno neusustavljenu i nekonzistentno uređenu ponudu linkova u statičnom prostoru s desne strane.</p>
--	---

Pretraživanje i filtriranje	
<ul style="list-style-type: none"> - postoji tražilica - omogućeno je filtriranje ishoda pretraga u tražilici - omogućeno je filtriranje ishoda pretraga u rubrikama Vijesti i Dokumenti koje imaju dodatne, zasebne tražilice 	<p>Pretraživanje je moguće filtrirati samo po vremenskom razdoblju, a u rubrikama <i>Vijesti</i> i <i>Dokumenti</i> postoji mogućnost za filtriranje rezultata. Međutim, postojeći filteri gotovo uopće nisu upotrebljivi. Rubrika <i>Vijesti</i> sadrži opciju filtriranja svih vijesti kronološki te prema vrsti, tipu, temi i vremenskom periodu.</p> <p>Filter <i>Vrsta vijesti</i> podijeljen je na tri potkategorije: <i>Pisane vijesti</i>, <i>Vijesti iz medija</i> i <i>Najava</i>, pri čemu je aktivna samo kategorija <i>Pisane vijesti</i> u kojoj se nalaze sve osim jedne objave, koja je svrstana u kategoriju <i>Najava</i>, dok u potkategoriji <i>Vijesti iz medija</i> nema niti jedne objave.</p> <p>Filter <i>Tip</i> nudi 12 potkategorija od kojih samo četiri daju rezultate (<i>Obavijest o novoj presudi/odluci ESLJP-a</i>, <i>Obavijesti</i>, <i>Priopćenja za javnost</i> i <i>Publikacije</i>), dok ostale uključuju važne odrednice poput <i>Poslovni i finansijski izvještaji</i>, no ne daju niti jedan rezultat.</p> <p>Filter <i>Tema</i> nudi čak 18 tematskih odrednica, no niti jedna od njih ne daje nikakav rezultat (!).</p> <p>Rubrika <i>Dokumenti</i> nudi filtriranje prema tipu i vremenskom periodu. Važno je primijetiti kako kategorizacija dokumenata prema tipu nije konzistentna s onom u rubrici <i>Vijesti</i>, iako se s njom uglavnom preklapa. Ova diskrepancija u kategorizaciji sadržaja otežava sveukupno snalaženje u pretraživanju informacija i dokumenata na mrežnim stranicama.</p> <p>Nadalje, i ovdje neke od važnih potkategorija ne daju niti jedan rezultat. Na primjer, iz perspektive korisnika iz opće javnosti zanimljivo je da se ni pod rubrikom <i>Upustva</i> ni pod rubrikom <i>Formulari i obrasci</i> ne može doći do uputa o podnošenju zahtjeva ESLJP-u, niti do nekih drugih obrazaca koji na stranicama postoje. Dakle, rezultati su u nekim kategorijama nepotpuni. Nadalje, dobiveni rezultati ne mogu se nikako dalje filtrirati, a ponekad uključuju i dokumente vrlo upitne relevantnosti, za koje se čini da su naprosto pogrešno klasificirani. Tako se pod kategorijom <i>Dokumenti Stručnog savjeta</i> dobiva pet dokumenata, od čega se dva odnose na poziv na dostavu ponude te troškovnik za parketarske radove u Uredu (!).</p> <p>Zaključak: Postojeće funkcionalnosti za pretraživanje sadržaja nisu adekvatne, a kategoriziranje dokumenata na mrežnim stranicama je nepotpuno i nekonzistentno. Budući da su mrežne stranice bogate informacijama i dokumentima, smatramo da bi od iznimne važnosti bilo unaprijediti ove funkcionalnosti, jer je trenutno pronalaženje relevantnih informacija i dokumenata uvelike otežano.</p>
3. Javna vrijednost	
Pristupačnost	
<ul style="list-style-type: none"> - naveden je udio stranica s problemima vezanim uz pristupačnost 	<p>Kao što je već navedeno, Ured vodi brigu o pristupačnosti stranica i radi na ispravljanju manjkavosti. Na temelju prethodnih uvida o kvaliteti organizacije sadržaja, moguće je zaključiti kako bi se moglo pronaći još niz primjedbi, a koje nisu navedene u sadašnjoj Izjavi o pristupačnosti. Kao prioritet bismo istaknuli ispravljanje manjkavosti vezano uz dvije od četiriju dimenzija pristupačnosti koje navodi Zakon o pristupačnosti (NN 17/2019) čl. 6: operabilnost (upravljivost sastavnim dijelovima korisničkog sučelja i navigacije) i mogućnost opažanja.</p> <p>Zaključak: Mrežne su stranice u tehničkom smislu pristupačne, no postoje veća ograničenja u operabilnosti i mogućnosti opažanja sadržaja zbog opće nepreglednosti, nekonzistentnosti u kategorizaciji sadržaja te ograničenim mogućnostima pretraživanja.</p>

Transparentnost	
<ul style="list-style-type: none"> – navedeni su standardi rada Ureda – navedene su misija i vizija – redovno su objavljeni izvještaji (godišnje izvješće o radu sukladno obavezi prema čl. 4, st. 2 Uredbe) – objavljeni su strateški planovi rada Ureda – objavljene su informacije o sastavu i radu Stručnog savjeta – navedeno je tko je Povjerenik za etiku 	<p>Postoje informacije o ustroju i kontaktima voditelja odjela. Nema informacija o sastavu stručnog savjeta.</p> <p>Objava izvještaja područje je na kojem smo detektirali iznimno važne propuste. S jedne strane, izvještavanje o finansijskom aspektu poslovanja je detaljno: dostupni su dokumentu o izvršenju i rebalansu proračuna za svaku godinu od početka rada Ureda 2012. te detaljni godišnji finansijski izvještaji za sve godina od 2017. nadalje.</p> <p>Međutim, izvještavanje je manjkavo u ključnom segmentu izvršavanja zakonske obaveze podnošenja izvješća Vladi i Saboru RH. Naime, čl. 4 Uredbe nalaže da Ured jednom godišnje o svojem radu podnosi izvješće Vladi i Saboru RH. Na internetskim stranicama Ureda nije dostupno izvješće niti za jednu godinu, iako bi upravo ova izvješća trebala imati prioritet kada je riječ transparentnosti rada Ureda.</p> <p>U pogledu planova, nisu dostupni strateški planovi, a dostupni su godišnji planovi za posljednje četiri godine (od 2018. nadalje).</p> <p>U pogledu rada Stručnog savjeta, ne postoje niti dokumenti o njegovom imenovanju niti ikakva izvješća o radu, već samo stranica s opisom njegove uloge i poveznicama na Poslovnik o radu. Dakle, na mrežnim stranicama je nemoguće saznati je li se ovaj Savjet ikada konstituirao i djeluje li. Ovo smatramo iznimno problematičnim zato što upravo Savjet ima ulogu nadziranja provedbe presuda ESLJP-a u RH.</p> <p>U pogledu Povjerenika za etiku (čije imenovanje nalaže Etički kodeks državnih službenika (NN 40/11 i 13/12) transparentni su i dokumenti o njegovom imenovanju i kontakt.</p> <p>Zaključak: Najdetaljnije je izvještavanje o finansijskom aspektu rada Ureda, no nedostupna su ključna izvješća o radu i nadzoru izvršenja presuda ESLJP-a, kao i o sastavu i radu Savjeta. Nepostojanje javno publiciranih izvješća o radu propust je koji hitno treba ispraviti kako bi rad Ureda bio transparentniji.</p>
Responzivnost	
<ul style="list-style-type: none"> – vrijeme potrebno da se dobije odgovor 	Nepoznato.
Dijalog	
<ul style="list-style-type: none"> – naveden je e-mail kontakt Ureda – navedena je telefonska linija Ureda – postoji prostor za feedback – postoji mogućnost pretplate na obavijesti o događajima i novosti (RSS feed) 	<p>Može se primijetiti da informacije o kontaktima nisu centralizirane, već su disperzirane po internetskim stranicama, što ih čini nepreglednima. Također, ista opća mail adresa ured@zastupnik-esljp.hr nudi se i kao kontakt za samu zastupnicu (sasvim na dnu stranice, nakon životopisa i drugih informacija) i za određene partikularne teme poput povratnih informacija vezano uz digitalnu pristupačnost (stranica <i>Digitalna pristupačnost</i>), tako da je netransparentno tko zapravo čita poruke pristigle na tu mail adresu.</p> <p>Postoji mogućnost na pretplate na RSS kanal Vijesti Ured zastupnika RH pred EU sudom za ljudska prava.</p> <p>Zaključak: Bilo bi poželjno sve kontakte staviti na zajedničku stranicu <i>Kontakti</i> i time olakšati njihovu dostupnost.</p>

Balans interesa	
<ul style="list-style-type: none"> – podjednaku pažnju imaju presude u kojima je RH pobijedila i izgubila u sporu pred ESLJP-om 	<p>Analiza objava u rubrici Vijesti (koja se nalazi u sljedećem poglavlju) pokazuje kako presude ESLJP-a u kojima je dosuđeno da je RH povrijedila Konvenciju i one u kojima je presuda u korist RH nisu u jednakoj mjeri pokrivene objavama u rubrici Vijesti.</p> <p>Zaključak: Bilo bi poželjno da se podjednaka pozornost posvećuje vijestima o presudama u kojima je RH izgubila, kao i onima u kojima je pobijedila.</p>

Kada se radi o pokazateljima **kvalitete sadržaja**, mrežne stranice Ureda najkvalitetnije pokrivaju sadržaj o presudama u sporovima pred ESLJP-om, iako treba navesti da nisu prevedene sve presude u slučajevima protiv RH. Možemo pretpostaviti da je to posljedica nedostatnih resursa, no to svakako predstavlja manjkavost koju bi trebalo ispraviti. Također, prijevodi materijala o praksi ESLJP-a koja se odnosi na druge države nisu mnogobrojni, no moglo bi se reći da se ova manjkavost nadoknađuje redovitom objavom Pregleda prakse ESLJP-a na hrvatskom jeziku. Prijevodi važnih službenih dokumenata ESLJP-a malobrojni su, a prijevode važnih praksa drugih međunarodnih sudova vezano uz ljudska prava nismo pronašli. Sadržaj o ključnim temama (npr. vijesti o presudama, analize, edukativni materijali) izrađen je precizno i objektivno, no postoje određene dvojbe u pogledu (ne)pristranosti prilikom odabira objava vijesti o presudama u korist ili na štetu RH. Što se tiče informacija o radu samog Ureda, jasno su istaknute misija i vizija, dok su ključne manjkavosti uočene u pogledu dostupnosti godišnjih izvješća o radu. Relevantne popratne informacije o objavama na webu (datum objave, datum ažuriranja) dostupan je u slučaju dinamičnih sadržaja koji se češće objavljuju (vijesti i dokumenti), a nije dostupan za većinu ostalih sadržaja, što bi trebalo ispraviti kako bi čitatelji mogli imati uvid u ažurnost objavljivanja pojedinih informacija.

Najviše smo manjkavosti pronašli u kvaliteti organizacije sadržaja, kako u pogledu mapiranja i indeksiranja sadržaja, tako i u pogledu dostupnih tražilica i funkcionalnosti metapodataka (datumi, tagovi). Stranica je pretežno konzistentna što se tiče vizualnog izgleda, iako se i tu mogu pronaći neke manjkavosti. Također, važno je napomenuti da je izgled velikim dijelom zadan predloškom koji se koristi na svim gov.hr mrežnim stranicama. Ipak, organizacija i način prikazivanja rubrika, linkova i dokumenata nekonzistentan je i nelogičan te bi ga Ured mogao ispraviti. Sve navedeno posebno predstavlja problem na manjim ekranima, gdje je navigacija kroz stranice još teža. Postojeće funkcionalnosti za pretraživanje, filtrirano ili sortirano prikazivanje sadržaja nisu adekvatni, a kategoriziranje dokumenata na mrežnim stranicama nepotpuno je i nekonzistentno, tako da tražilice u rubrikama *Vijesti* i *Dokumenti* daju različiti broj rezultata na istu temu, a ponekad i očigledno nerelevantne podatke.

U pogledu javne vrijednosti, najdetaljnije je izvještavanje o finansijskom aspektu rada ureda, no nedostupna su ključna izvješća o radu i nadzoru izvršenja presuda ESLJP-a, kao i o sastavu i radu Savjeta. Nepostojanje javno publiciranih izvješća o radu propust je koji hitno treba ispraviti kako bi rad Ureda bio transparentniji. Kontakt informacije poput službenih telefona i e-mail adresa nepotpune su i nisu pregledne, primjerice, navedene na jednom mjestu, već su disperzirane na više pojedinih različitih stranica. To otežava pronalaženje kontakata, a dodatno nije jasno tko je unutar organizacije nadležan za čitanje službene elektronske pošte s adresom ured@zastupnik-eslp.hr. Ured vodi brigu o pristupačnosti mrežnih stranica

u pogledu operabilnosti i mogućnosti opažanja sadržaja. Što se tiče balansa interesa, njega smo interpretirali u svjetlu inherentne opozicije – s jedne strane državnih institucija RH kao (potencijalnih) kršitelja ljudskih prava i s druge strane onih čija su ljudska prava u RH (potencijalno) narušena. U ovom smo dijelu samo naznačili rezultat analize koju prezentirano u narednom poglavlju: među objavama vijesti pronašli smo da se češće objavljaju one o presudama u kojima RH nije izgubila. Smatramo da bi trebalo više voditi računa većoj zastupljenosti objava o presudama gdje je utvrđeno da je RH kršila ljudska prava kako bi se ono moglo adekvatnije adresirati i prevenirati, a to uključuje i informacije o radu Stručnog savjeta i mišljenja Ureda na prijedloge i nacrte zakona i propisa.

IV. Analiza objava Ureda u rubrici *Vijesti*

Kako je uvodno napomenuto, analiza objava Ureda u rubrici *Vijesti* obuhvaća sve objave, njih ukupno 320, u promatranom razdoblju od studenog 2012. do lipnja 2020. godine. U fokusu analize rubrike *Vijesti* nalaze se tri pitanja:

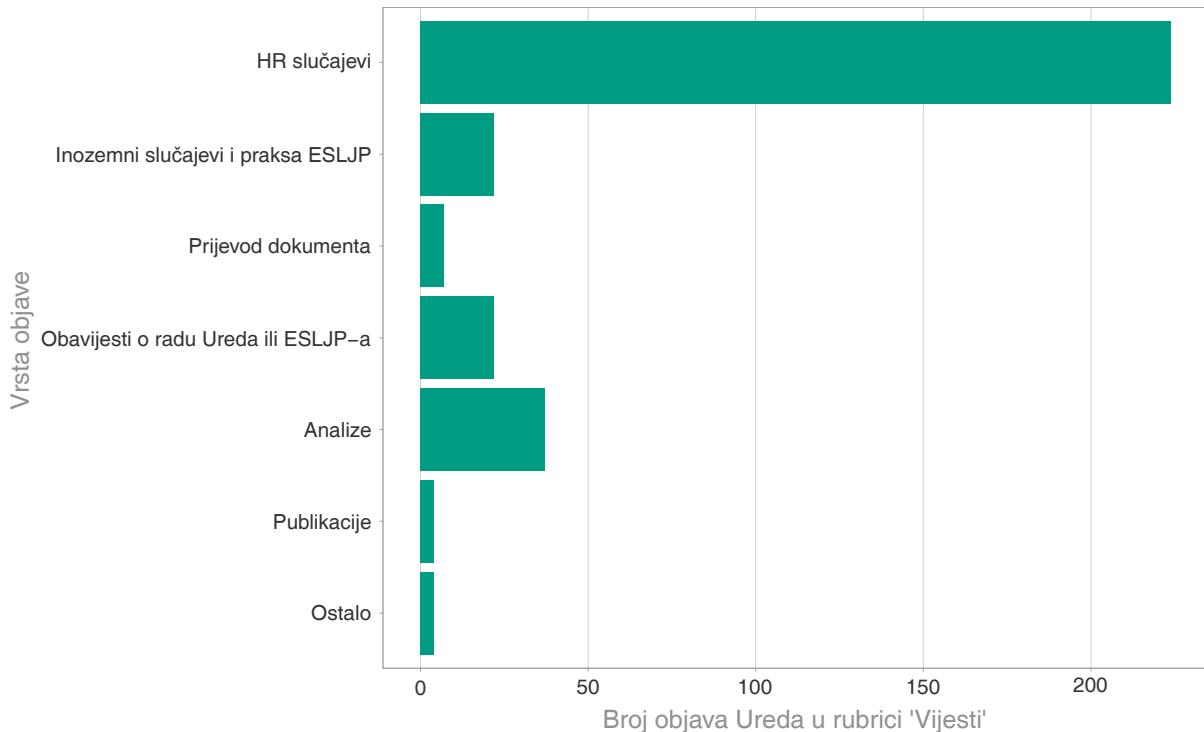
1. U kojoj se mjeri u rubrici *Vijesti* prate različite vrste sadržaja?
2. Objavljuju li se podjednako vijesti o različitim tipovima odluka ESLJP-a?
3. Koliko se ažurno prate odluke ESLJP-a?

Praćenje pojedinih vrsta sadržaja u rubrici *Vijesti*

Kao što je već napomenuto, kategorizacija objava koju nude mrežne stranice nije sustavno primjenjivana na objavljivani sadržaj, tako da smo sustavno rekategorizirali sve objave. Kategorizacija koju koristimo ima dvije razine, pri čemu smo u definiranju općenitijih kategorija uzeli u obzir članak 11. Uredbe koja propisuje sadržaj web stranica Ureda. Glavne kategorije jesu:

- objave vezane uz domaće slučajeve/sudsku praksu (referira se na alineju 1 st. 1, čl. 11);
- objave vezane uz inozemne slučajeve/sudsku praksu (referira se na alineju 2 st. 1, čl. 11);
- objave o prijevodima važnih međunarodnih dokumenata (referira se na alineje 3. i 4. st. 1, čl. 11);
- obavijesti vezane uz rad Ureda ili ESLJP-a (objave koje se tiču poslovanja Ureda i ESLJP-a, npr. obavijest o radnom posjetu, obavijest o natječajima za radna mjesta i sl.);
- analize (obavijesti o objavljivanju analiza sudske prakse, koje je Ured počeo objavljivati 2018. godine);
- publikacije (obavijesti o novim publikacijama Ureda) te
- nekoliko preostalih objava nerazvrstanih u gornje kategorije.

Ukupni pregled broja objava u pojedinoj od glavnih kategorija prikazan je na Slici 2. Četiri od ukupno sedam glavnih kategorija granaju se na specifične potkategorije, kao što je vidljivo iz **Tablice 3**.

Slika 2. Broj objava o pojedinim vrstama sadržaja u rubrici *Vijesti*, u promatranom vremenskom razdoblju.

Unutar vijesti vezanih uz domaće slučajeve/sudsku praksu, dominiraju obavijesti o odlukama i presudama ESLJP-a, što je ujedno i najzastupljeniji tip objave u rubrici *Vijesti*. Ove obavijesti sadržajno uglavnom slijede isti format u kojemu se komuniciraju ključne informacije o slučaju i presudi te se na kraju obično nalazi rečenica koja najavljuje da će nakon prijevoda presuda biti dostupna na mrežnim stranicama Ureda. Vijesti o objavama samih prijevoda presuda i odluka na hrvatski jezik našli smo tek tri, iako ih Ured na svojim stranicama kontinuirano objavljuje. Budući da je važna zadaća Ureda upravo objavljivanje prijevoda presuda, smatramo kako bi u smislu informiranja šire, ali i stručne javnosti bilo dobro kada bi se redovno objavljivale i obavijesti o tome da je na stanice postavljen prijevod, posebice s obzirom na činjenicu da rubrika *Sudska praksa* prijevode prikazuje abecedno, a rubrika *Dokumenti* je, kao što je već napomenuto, prilično nepregledna te se na nju nije moguće pretplatiti RSS *feedom* kako bi se automatski dobila obavijest o objavi novog dokumenta. Nadalje, pod obavijestima o slučajevima veznim uz RH nalaze se sporadične obavijesti o održanim ročištima te najave ročišta i presuda, kao i obavijest tužiteljima. Na kraju postoji obavijesti koje je sam Ured kategorizirao kao priopćenja, od čega je jedno priopćenje sam ESLJP originalno objavio na hrvatskom jeziku. Za pretpostaviti je da su ta priopćenja, kada su bila objavljena, bila poslana kao priopćenja za javnost medijima, no to ne možemo verificirati.

Pod objavama vezanim uz inozemne slučajeve i praksu ESLJP-a najviše je obavijesti o objavi Pregleda prakse ESLJP-a, što su periodičke publikacije (izlaze jedno tromjesečno) u kojima Ured donosi sažetke važnih presuda ESLJP-a na hrvatskom jeziku. Od ostalog sadržaja tu se nalazi jedna vijest o prijevodu strane presude i jedna vijest o odluci/presudi u slučaju protiv druge čelnice EU. Smatramo kako bi bilo dobro da Ured u vijestima obavještava o tome da je na mrežnim stranicama dostupan neki prijevod strane presude. Kao i kod prijevoda domaćih presuda, radi se o sadržaju koji se specificira čl. 11 Uredbe, a Ured je do trenutka izrade ove

analyze objavio 41 prijevod takvih presuda. Međutim, činjenica da objava ovih prijevoda nije popraćena u rubrici *Vijesti*, zajedno s činjenicom da je pod postojećom rubrikom *Sudska praksa* stranica s ovim prijevodima gotovo u potpunosti neuočljiva, znatno umanjuju vidljivost postojećih materijala. Mnogo su bolje u rubrici *Vijesti* popraćeni prijevodi važnih dokumenata, s tim da je potrebno naglasiti da su dokumenti koji se odnose na ESLJP dostupni, za razliku od prijevoda dokumenata drugih institucija i tijela (što zahtijeva alineja 4 st. 1, čl. 11 Uredbe). U izostanku potonjih, možda bi bilo dobro da se barem na webu ponudi kratki pregled s linkovima na izvornike na stranom jeziku.

Tablica 3. Broj objava o pojedinim vrstama sadržaja u promatranom vremenskom razdoblju, detaljan pregled.

Vezano uz domaće slučajeve i sudske praksu		
	Odluka ili presuda	213
	Održano ročište	2
	Najava odluke	2
	Prijevod presude/odluke	3
	Priopćenje o presudi	2
	Obavijest tužiteljima	1
	Preneseno originalno priopćenje ESLJP-a o presudi koja se odnosi na RH	1
Vezano uz inozemne slučajeve i praksu ESLJP		
	Prijevod presude koja se odnosi na drugu članicu EU	1
	Odluka ili presuda koja se odnosi na drugu članicu EU	1
	Objavljen Pregled prakse	20
Prijevod važnih međunarodnih dokumenata		
	Prijevod dokumenta	7
Obavijesti vezane uz rad Ureda ili ESLJP-a		
	Obavijesti vezane uz rad ESLJP-a	7
	Obavijesti vezane uz rad Ureda	11
	Obavijesti vezane uz radni posjet Uredu	3
	Priopćenje vezano uz rad ESLJP-a	1
Analize		
		37
Publikacije		
		4
Ostalo		
		4

Analize okupljaju kompleksnije analitičke objave Ureda koje se kritički osvrću na jedan ili više slučajeva koji su tematski povezani s obzirom na vrstu povrede Konvencije. Ured je analize počeo objavljivati 2019. godine, i to samoinicijativno, bez da je takvo što bilo navedeno kao njegov zadatak u Uredbi, što je svakako pohvalno. Vijesti o objavi analiza imaju ujednačen format u kojem se navode presude na koje se analiza odnosi, zaključak ESLJP-a, u pravilu sadrže direktni link na PDF dokument s analizom Ureda te se na kraju opisno upućuje gdje na web stranicama čitatelj može naći analizu.⁷ Objave analiza svakako smatramo pozitivnim, kao što je pozitivno i to da su analize objavljivane direktno u rubrici *Vijesti*. Time se postiže njihova vidljivost, ali i mogućnost da čitatelji ažurno budu obaviješteni o objavi nove analize, što bi trebao biti uzor i za objave prijevoda. Ipak, treba primjetiti da se u pretraživanju rubrike *Dokumenti* za promatran vremenski period dobivaju 144 analize, dok je ukupan broj objavljenih vijesti o analizama u promatranom periodu 37, tako da je objavama vijesti pokrivena tek četvrtina napravljenih i objavljenih analiza. U pogledu informiranja i educiranja javnosti, bilo bi korisno da se svaka objavljena analiza poprati objavom vijesti o tome da je dostupna na mrežnim stranicama Ureda.

U promatranom razdoblju pronašli smo tek četiri vijesti o ostalim publikacijama, iako je Ured objavio mnogo publikacija, a u rubrici *Edukacija* dostupne su kategorije *Vodiči* i *Informativni letci* te *Ostale publikacije Ureda*, kao i već spominjane *Analize presuda i odluka* te *Pregled prakse Europskog suda za ljudska prava*. Publikacije Ureda važan su segment edukacijskih i informativnih aktivnosti usmjerenih prema stručnoj i drugoj zainteresiranoj javnosti, ali i prema javnim i državnim tijelima koja trebaju provoditi presude te sprječavati nova kršenja ljudskih prava. Međutim, obavijesti o svim publikacijama koje Ured priređuje gotovo da i ne postoje u rubrici *Vijesti*, što znatno smanjuje njihovu vidljivost. Nadalje, publikacije su loše organizirane na web stranicama i teško ih je pronaći. Navest ćemo nekoliko primjera. Kada se pod *Vijestima* pretražuje po tipu publikacije, rezultati prikazuju samo objave o pregledima prakse ESLJP-a, njih sveukupno 8, dok u rubrici *Dokumenti* ista pretraga daje 55 rezultata, koji uključuju spomenute vodiče i informativne letke te druge vrste dokumenata.

Naišli smo i na vijest o dokumentu za koji i sam Ured ističe da je važan, a koji je gotovo nemoguće naći na mrežnim stranicama. Radi se o Vodiču za sastavljanje akcijskih planova i izvješća o izvršenju presuda Europskog suda za ljudska prava. Ured pojašnjava da

[u] akcijskim planovima i izvješćima države pojašnjavaju Odboru ministara koje su se mjere već poduzele ili se planiraju poduzeti kako bi izvršile svaku pojedinu presudu Europskog suda za ljudska prava koja se na njih odnosi. [...] Prvenstvena svrha Vodiča jest olakšati domaćim tijelima uključenim u postupak izvršenja identifikaciju informacija koje su relevantne za postupak izvršenja te kroz kvalitetne akcijske planove i izvješća omogućiti ubrzanje postupka izvršenja.

Ured zastupnika preveo je Vodič na hrvatski jezik te ga možete pročitati ovdje.

(Ured zastupnika Vlade RH pred ESLJP, 5.11.2015.)

⁷ Tu se u pravilu ponavlja formulacija „predmetna analiza dostupna je u rubrici *Sudska praksa - Praksa Europskog suda za ljudska prava protiv Republike Hrvatske* pod odgovarajućim člankom, te u rubrici *Analize presuda i odluka*“. Zbog mogućnosti da se bilo kada u budućnosti izmijeni struktura web stranica, a time i ovakva opisna uputa postane netočna, smatramo da bi bilo bolje u ovakvim slučajevima koristiti samo linkovima na dokument.

Dakle, u pitanju je važna publikacija, relevantna ne samo za domaća tijela uključena u izvršenje presuda, već i za mogućnost zainteresirane javnosti (recimo nevladinih organizacija koje se bave ljudskim pravima) da vrši nadzor. Nažalost, publikaciju se ne može naći niti u rubrici *Vodići*, niti pretragom rubrike *Dokumenti*, već se do nje može doći jedino putem poveznice, objavljene na kraju ove vijesti iz 2015. godine.

Vijesti o odlukama i presudama ESLJP-a u slučajevima protiv RH

Drugo postavljeno pitanje jest objavljaju li se podjednako vijesti o različitim tipovima odluka ESLJP-a. Kako je vidljivo iz Tablice 4, u razdoblju od studenog 2012. do lipnja 2021. ukupni broj presuda i odluka ESLJP-a je 590, od čega je ukupno 231 presuda, 122 prijateljska rješenja te 237 odluka u kojima je Sud iz različitih razloga odbacio predmet, iako je o njemu odlučivao. Prikaz broja odluka i presuda godišnje nalazi se u Prilogu 2. Potrebno je napomenuti da je ukupni broj zahtjeva koji stignu na ESLJP mnogostruko veći (i upravo su se ti brojevi od više tisuća zahtjeva znali pojavljivati u domaćim medijima), no najveći dio zahtjeva se iz procesnih razloga odbacuje automatski i sud o njima uopće ne odlučuje.

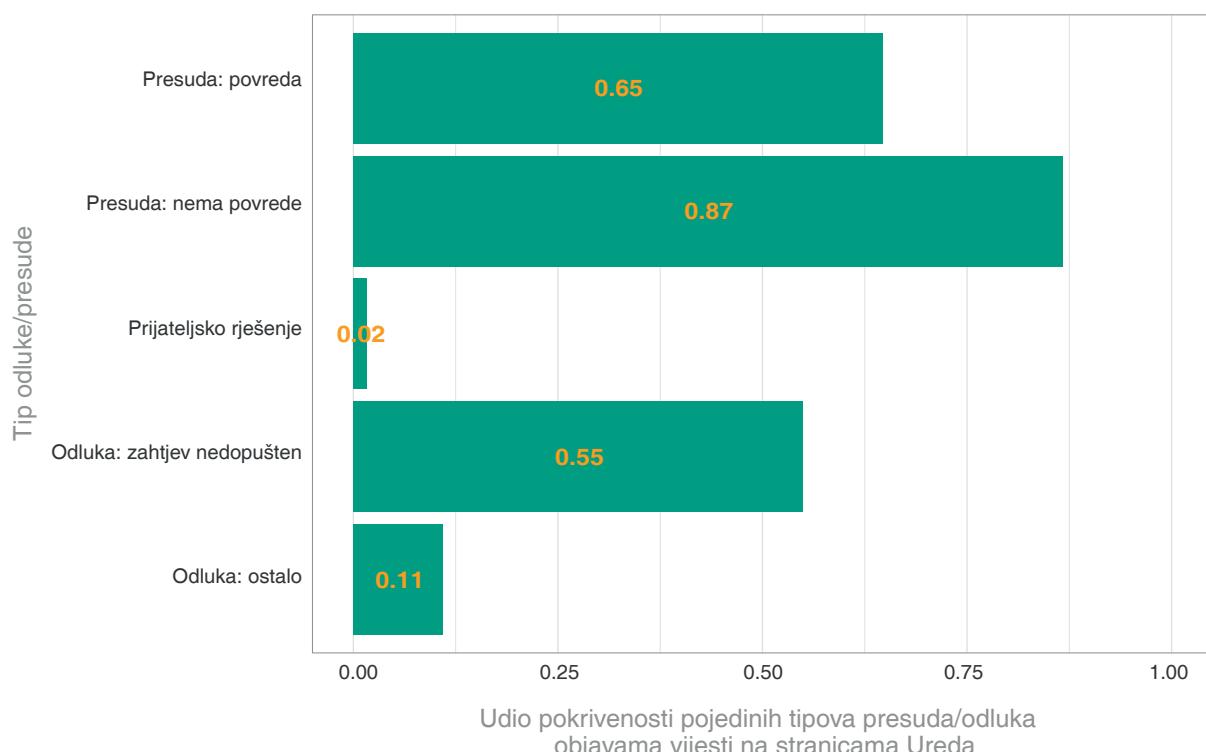
Tablica 4. Broj pojedinih vrsta presuda i odluka u promatranom vremenskom razdoblju.

Kategorija	Ukupno
Presuda: povreda	186
Presuda: nema povrede	45
Prijateljsko rješenje	122
Odluka: nedopušteno	173
Odluka: ostalo	64
Ukupno	590

U promatranom razdoblju u rubrici *Vijesti* objavljeno je 87% presuda u kojima je ESLJP ocijenio da nije došlo do povrede Konvencije, a 65% presuda u kojima je ustanovljena povreda Konvencije (Slika 3). Dakle, postoji značajna razlika u praćenju presuda s obzirom na karakter presude. Ovaj rezultat s jedne stane nije neočekivan s obzirom na to da je primarna zadaća Ureda braniti RH pred ESLJP-om, pa se tako može razumjeti i određena inklinacija prema objavljinju vijesti o vlastitim uspjesima. No s druge strane, ovo je u kontradikciji s drugim dvjema zadaćama Ureda: praćenjem provedbe presuda u kojima je RH izgubila te informiranjem javnosti i medija o kršenju ljudskih prava. Dio problema nalazi se i u kontradikcijama imanentnim samo mandatu Ureda, kako ga je zamislila Vlada pri donošenju Uredbe. Na neki način, Ured je stavljen u ulogu da mora raditi sam protiv sebe, što je u jednom intervjuu, odnosno reportaži sa Šteficom Stažnik neimenovani novinar/ka sažeо/la

riječima „Ona je valjda jedina odvjetnica u Hrvatskoj koja je sretna i kada njezin klijent, država, izgubi sudski proces“ (Jutarnji.hr, 12. veljače 2012.). Ipak, dokle god Ured ima nadležnosti koje ima, svakako bi bilo poželjno da se vijesti o presudama u kojima je RH izgubila objavljaju barem u podjednakoj mjeri, a poželjno i većoj s obzirom na njihove implikacije po šire društvo.

U pogledu odluka, odluke o nedopuštenosti u 55% slučajeva pokriveni su objavama vijesti na stranicama Ureda, dok su ostale odluke (gdje odluka glasi „nije opravdano nastaviti s postupkom“, „podnositelj nije ustrajao u zahtjevu“ ili „predmet se smatra riješenim“) u svega 11% slučajeva popraćene objavom vijesti.

Slika 3. Pokrivenost pojedinih vrsta slučajeva objavama u rubrici *Vijesti*, u promatranom razdoblju.

Naposljetku, očekivano najmanje vijesti posvećeno je prijateljskim rješenjima. To je u skladu s činjenicom da se radi o izravnim nagodbama s Vladom RH koje nisu javnog karaktera i odluke o njima se donose na dijelu sjednica Vlade RH koje su zatvorene za javnost. Ipak, važno je napomenuti kako se pokretanjem i pristankom obje strane na nagodbu slučaj povrede ljudskih prava uklanja iz sustava nadzora provedbe presuda ESLJP-a protiv RH. Time se onemogućava eventualno nalaganje općih mjera, a posljedično i potencijal unaprjeđenja pravnog okvira zaštite ljudskih prava.

Tempo informiranja o presudama

Treće je postavljeno pitanje koliko se ažurno prate odluke ESLJP-a u rubrici *Vijesti*. Gledajući samo obavijesti o presudama i odlukama, ukupan prosječni broj dana proteklih od dana kada je ESLJP donio presudu ili odluku do dana objave obavijesti o njoj na stranicama Ureda

u rubrici *Vijesti* iznosi 13. Međutim, analiza pokazuje kako Ured prioritizira objave vezane uz presude (Tablica 5). U prosjeku, Ured objavljuje vijesti o presudama u korist RH za tri dana, a o onima u kojima je dosuđeno da je RH kršila konvencijska prava za četiri dana, dok se odluke u kojima se odbacuju predmeti zbog nedopuštenosti ili iz drugih razloga objavljuju s većim vremenskim odmakom. Pritom, rasponi dana proteklih od presuda i odluka do objave su prilično veliki, što znači da se obavijesti o presudama i odlukama objavljuju u rasponu od objave istoga dana do objave s vrlo dugotrajnim vremenskim odmakom.

Tablica 5. Prosječni, minimalni i maksimalni broj dana proteklih od presude/odluke do objave u rubrici *Vijesti* na mrežnim stanicama Ureda, u promatranom razdoblju.

Kategorija	Prosječni broj dana	Minimalni broj dana	Maksimalni broj dana ⁸
Presuda: povreda	4 dana	0 dana	56 dana
Presuda: nema povrede	3 dana	0 dana	39 dana
Prijateljsko rješenje	22 dana	22 dana	22 dana
Odluka: zahtjev nedopušten	28 dana	9 dana	65 dana
Odluka: ostalo	26 dana	22 dana	34 dana
Ukupno	13 dana	0 dana	65 dana

Postavlja se pitanje je li ovakav tempo objave obavijesti dovoljno ažuran da bi omogućavao medijima da se oslanjaju na objave Ureda za praćenje novosti o presudama ESLJP-a? Na to ćemo pitanje odgovorit u sjedećem poglavlju.

---

⁸ Našli smo i nekoliko primjera još duljeg vremenskog odmaka od presude ili odluke do objave, no radi se o pojedinim iznimkama koje smo kao *outlier* ostavili izvan statističkih izračuna.

V. Vidljivost Ureda i Zastupnice u medijima

U ovom dijelu nalazi se 261 članak objavljen na devet internetskih portala u razdoblju od studenog 2012. do lipnja 2020. godine. Podsjetimo, pitanja na koja želimo odgovoriti u ovom dijelu analize su:

1. Koji je udio članaka u kojima se spominju Ured ili Zastupnica?
2. Koji je udio članaka koji prenose objave s mrežnih stranica Ureda iz rubrike *Vijesti*?
3. Koriste li se mediji analizama koje objavljuje Ured?

Članci o Uredu i zastupnici

Kao prvi cilj kvantitativne analize sadržaja naveli smo utvrđivanje koji je udio članaka u kojima se spominju Zastupnica ili Ured. Odgovor na ovo pitanje nalazi se u Tablici 6. Generalno gledajući, Ured se pojavljuje u 39,5%, a Zastupnica u 14,2% analiziranih članaka (Tablica 6). Kao što se vidi iz tablice, Ured se najčešće spominje u kontekstu objava o pojedinim slučajevima, dok se sama Zastupnica najčešće pojavljuje u člancima koji se ne tiču pojedinih sporova (kategorija Ostali relevantni članci).

Tablica 6. Udio članaka u kojima se pojavljuju Zastupnica i Ured.

	Broj članaka u kojima se spominje Zastupnica (udio u ukupnom broju u retku)	Broj članaka u kojima se spominje Ured (udio u ukupnom broju u retku)	Ukupno članaka
Slučaj protiv RH	11 (6,3%)	82 (47,1%)	174
Ljubljanska banka	10 (19,6%)	7 (13,7%)	51
Ostalo zanimljivo	16 (44,4%)	14 (38,9%)	36
Ukupno	37 (14,2%)	103 (39,5%)	261

Kroz promatrani vremenski period, Zastupnica se u analiziranim člancima najčešće spominjala, 2013., 2017. i 2020. godine. Od ukupno 37 članaka koji spominju Zastupnicu, njih 14 (38%) odnosi se na članke u koji donose sumarne izvještaje o brojevima sporova protiv RH pred ESLJP-om u određenom razdoblju, trendovima kretanja brojeva slučajeva kroz neki dulji period te sumarne preglede karakteristika sporova. Ovakvi članci informativni su jer daju opću sliku o situaciji RH pred ESLJP-om, a ponekad i međunarodne komparacije u pogledu broja sporova pred ESLJP-om. U dvama slučajevima radi se o intervjuima sa Zastupnicom, u kontekstu kojih su izneseni ovakvi analitički podaci i neke generalne informacije koje publici približavaju rad Ureda. Ipak, za primjetiti je da su članci ove vrste koncentrirani u ranijim godinama promatranog razdoblja (vidjeti Sliku 4). Važno je istaknuti

da se gotovo polovina ovakvih članaka (konkretno 8) u promatranim medijima pojavila vezano uz podnošenje Izvješća o radu za 2012. godinu pred saborskim Odborom za pravosuđe (23. listopada 2013.) te potom prilikom saborskog usvajanja tog Izvješća na plenarnoj sjednici Sabora 14. veljače 2014. Nakon 2014. godine u analiziranom korpusu pronašli smo tek dva članka s pregledom broja tužbi protiv RH pred ESLJP-om: 2015., kada je Zastupnica ove podatke iznijela kao sudionica tribine o ulozi Europskog suda za ljudska prava u zaštiti ljudskih prava održanoj na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Splitu (N.C., 2015) te drugi put 2017., kao odgovor na upit novinara tportala (Žapčić, 2017).

Osim što su nakon 2014. godine iznimno rijetki članci koji bi dali opći uvid u statistike o predmetima u kojima Ured zastupa RH ili radu Ureda, važno je istaknuti kako se najveći dio članaka koji spominju Zastupnicu u kasnijim godinama odnosi na dva slučaja: Hernadi protiv Hrvatske i tužbu Slovenije protiv Hrvatske pred ESLJP-om vezano uz Ljubljansku banku. U 2014. godini većina članaka koja spominje Zastupnicu odnosi se na slučaj Hernadi. Jedina eksplicitna kritika rada Ureda zastupnice u medijima pojavila se upravo vezano uz slučaj Hernadi, kada se ispostavilo da je Ured znao za Hernadijevo pokretanje tužbe pred ESLJP-om dulje vrijeme, a da tome nije izvjestio državne institucije (V. P. P., 2017). U 2018. i 2019. godini⁹ ponovo se pojavljuje više članaka koji spominju Zastupnicu, no svi se odnose na slučaj Slovenije protiv Hrvatske, vezano uz Ljubljansku banku.

Slika 4. Udio članaka o Uredu i Zastupnici u ukupnom broju članaka pojedine godine

Ured zastupnice u medijima se povremeno pojavljivao u sintagmama poput „Ured zastupnice Hrvatske Štefice Stažnik“, što predstavlja nesretnu formulaciju koja miješa Ured, funkciju Zastupnice i osobu koja tu funkciju obnaša. No u najvećem broju slučajeva, a

⁹ Ovdje se u većini slučajeva radi o prenošenju iste rečenice iz priopćenja Ureda zastupnice, uz pripisivanje te rečenice direktno Zastupnici „priopćila je hrvatska zastupnica pred sudom Štefica Stažnik“.

posebno u kasnijem razdoblju kada su mediji počeli češće prenositi priopćenja Ureda zastupnice, koriste se nešto preciznije formulacije (poput „Ured hrvatske predstavnice pred sudom u Strasbourg“) ili pak puno službeno ime Ureda („Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava“). Rad Ureda javnosti se pobliže objašnjava jedino u dva intervjua sa Zastupnicom, krajem 2012. i početkom 2013. godine, dok se inače Ured najčešće pojavljuje upravo u kontekstu direktnog prenošenja priopćenja, čime se bavimo u nastavku.

Vezano uz pojedine poslove iz nadležnosti Ureda, pronašli smo da se samo u jednom slučaju u medijima pojavljuju napis o tome da je u nekom slučaju usvojen Akcijski plan izvršenja neke presude (radi se o 4 članka koji navode kako je Ured u listopadu 2017. usvojio Akcijski plan izvršenja presude Boljević protiv Hrvatske). Mimo toga, jedino se tri članka iz veljače i ožujka 2018. godine bave izmjenom Zakona o najmu stanova, na način da se direktno navodi da se time ispunjavaju obveze iz presude ESLJP-a u slučaju Statileo iz 2014. godine, ali bez izravnog spominjanja akcijskog plana izvršenja presude. Savjet za izvršenje presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava u cijelom analiziranom korpusu članaka spominje se samo u dva članka iz 2014., u kontekstu saborskog usvajanja godišnjeg izvješća o radu Ureda zastupnice za 2012.¹⁰

Članci o pojedinim presudama ESLJP-a u slučajevima protiv RH

Finalno je pitanje kojim se bavimo koji je udio članaka koji prenose objave s mrežnih stranica Ureda iz kategorije Vijesti. Od ukupno 172 članka koji se odnose na pojedine presude i odluke ESLJP-a, a izuzev onih koje se odnose na presude i odluke vezane uz Ljubljansku banku (Ališić i dr., Ljubljanska banka protiv Hrvatske i Slovenija protiv Hrvatske), ukupno 53,5% (92) nije, a 46,5% (80) jest preuzete sa stranica Ureda (Tablica 7). Očekivano, budući da se radi o slučaju koji je bio izvanredno medijski popraćen, u člancima vezanim uz slučaj Ljubljanske banke mnogo je veći udio onih koji nisu preneseni sa stranica Ureda (84,3%).

Kako je ranije navedeno da se Ured spominje u više članaka (103), potrebno je pojasniti kako se u manjem broju članaka (11) spominje Ured, iako se ne prenosi vijest Ureda, već se na neki drugi način tematizira njegov rad. Većina ovih članaka odnosi se na slučaj Hernadi (rujan 2017.), a manji dio na Akcijski plan izvršenja presude Boljević protiv Hrvatske koji je Ured usvojio u listopadu 2017.

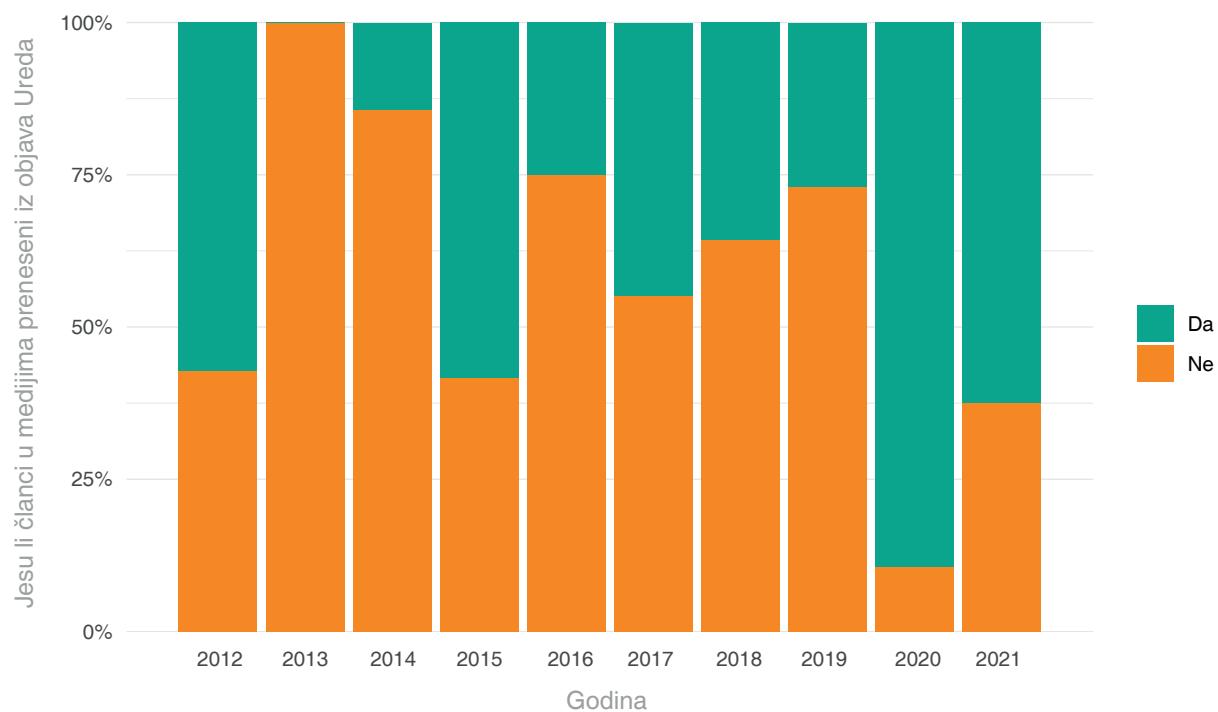
---

¹⁰ S obzirom na to da je Savjet tijelo koje ima važnu ulogu u nadzoru izvršenja presuda ESLJP-a, ili bi barem prema odredbama Uredbe o osnivanju Ureda tako trebalo biti, a zapravo nije moguće niti u medijima, niti na mrežnim stranicama Ureda niti internetskim pretraživanjem doći do podatka o radu Savjeta, prenosimo ovdje cijelu rečenicu, koja se tada pojavljuje u identičnoj formi u dva članka: „Radi sustavnog pristupa izvršenju presuda Europskog suda za ljudska prava pri Uredu je formiran poseban Savjet za izvršenje presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava kao međuresorno tijelo, koji bi trebalo omogućiti brzu komunikaciju između različitih tijela i otklanjanje sustavnih problema. Prvi rezultat tog savjeta vidljiv je u 2013., kazala je Stažnik“ (Ma. B., 2014).

Tablica 7. Broj medijskih članaka o presudama ESLJP koji su temeljeni na objavama Ureda o presudama ESLJP-a u rubrici *Vijesti*

	Članak prenosi objavu Ureda (udio u ukupnom broju u retku)	Članak ne prenosi objavu Ureda (udio u ukupnom broju u retku)	Ukupno članaka
Slučaj protiv RH	80 (46,5%)	92 (53,5%)	172
Ljubljanska banka	8 (15,7%)	43 (84,3%)	51
Ukupno	88 (39,5%)	135 (60,5%)	223

Ipak, važno je istaknuti kako je kroz vrijeme, a posebno od 2020. naovamo vidljiv pozitivni pomak u medijskoj vidljivosti Ureda. Konkretno, u najnovijem razdoblju mediji se sve više oslanjaju na objave Ureda, što je vidljivo i iz Slike 5.

Slika 5. Udio medijskih članaka o presudama ESLJP-a koji su temeljeni na objavama Ureda o presudama ESLJP-a u rubrici *Vijesti*, u ukupnom broju članaka godišnje

Čitajući članke u kojima se piše o presudama ESLJP-a, uočljivo je kako mediji često prenose identičan ili malo izmijenjen tekst koji je obično preuzet od HINA-e ili od nekog drugog medija koji je izvorno objavio članak. U člancima kojima izvor vijesti nije Ured, u većini slučajeva su izvor o presudi stranice ESLJP-a. Vijest ponekad kreiraju podnositelji zahtjeva (najčešće kada su u pitanju javne osobe ili organizacije civilnog društva) ili njihovi odvjetnici, a u jednom se slučaju radilo o press konferenciji Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova.

U samo nekoliko slučajeva nakon presude kojom je utvrđeno da je RH povrijedila Konvenciju, mediji su objavili i intervjuje s oštećenicima.

Tematske analize

Važno je na kraju napomenuti kako je korpus analiziranih članaka sadržavao otprilike 10% članaka koji su analitički i kritički pristupali pojedinim društveno-političkim temama, sagledavajući posljedice više presuda ESLJP-a protiv RH prema određenim uvriježenim institucionalnim praksama koje krše ljudska prava. Analiza ove vrste novinskih članaka pokazuje da se oni ne oslanjaju na analize koje objavljuje sam Ured, već su ih rade samostalno. U ovim se člancima kritički propitiva rad pravosuđa (Večernji.hr, 2021) , određene prakse u okviru sustava socijalne skrbi (Cvok, 2019), prava pacijenata u javno-zdravstvenom sustavu(Danas.hr, 2018), praksi prisluškivanja građana (Toma, 2016), zaštite imovine(Danas.hr, 2021) te implementacije Istanbulske konvencije (G. D., 2018). Iako ovi tekstovi ne prenose objave Ureda, niti tematiziranju njegov rad izravno, moguće je primijetiti da postoji određen interes medija da na analitički način obrađuju pojedine teme od javne važnosti. Pritom, mediji u tom slučaju ne posežu za analizama koje objavljuje sam Ured.

VI. Završna razmatranja i preporuke

S ciljem evaluacije transparentnosti i javne vidljivosti rada Ureda napravili smo analizu mrežnih stranica Ureda te medijske vidljivosti Ureda. Analiza se sastojala od tri cjeline.

- A. Najprije smo evaluirali mrežne stranice Ureda iz pozicije kvalitete sadržaja, kvalitete organizacije sadržaja i javne vrijednosti.¹¹
- B. Rukovodeći se popisom poslova koji Uredba stavlja u zadatak Uredu, napravili smo kvantitativnu analizu rubrike *Vijesti* u sklopu mrežnih stranica Ureda, kao središnje točke diseminacije informacija na mrežnim stranicama Ureda. Ciljevi ovog dijela analize bili su vidjeti u kojoj se mjeri u rubrici *Vijesti* prate različite vrste sadržaja, objavljaju li se podjednako vijesti o različitim tipovima odluka ESLJP-a te koliko se ažurno prate odluke ESLJP-a?
- C. U posljednjoj cjelini analizirali smo vidljivost Ureda i Zastupnice u medijima kako bismo utvrdili u kojoj se mjeri Ured ili Zastupnica spominju u medijima te u kojoj se mjeri mediji u kreiranju vijesti oslanjaju na relevantne sadržaje s mrežnih stranica Ureda (vijesti o odlukama i presudama ESLJP-a i analize).

- ✓ Temeljem evaluacije mrežnih stranica Ureda možemo rezimirati da bi se one mogle unaprijediti u sve tri promatrane dimenzije.
- ✓ Mrežne su stranice bogate sadržajem, no on je često zbog znatnih manjkavosti u njihovoj organizaciji i kategorizaciji vrlo nepristupačan.
- ✓ Evaluacija mrežnih stranica ukazuje na to da bi se najviše trebalo poraditi na ukupnoj organiziranosti prezentacije postojećih materijala. Detektiran je, primjerice, slučaj da je, prema tekstu samoga Ureda, publikacija važna za praćenje izvršenja presuda dostupna samo u formi linka iz vijesti objavljene 2015. godine. Bez ulaženja u to koliko ovakvih slučajeva ima, jer ih nismo isli sistematično tražiti, ovaj primjer dobro ilustrira nepreglednost sadržaja dostupnog na mrežnim stranicama. Nadalje, iako postoje određene klasifikacije (tagiranje) dokumenata i objava, one su nekonistentne i nefunkcionalne.
- ✓ Rubrika *Vijesti* jedina je na koju se može pretplatiti putem RSS *feeda* i središnje mjesto distribuiranja novosti, čime se realiziraju informativno-edukativni poslovi Ureda i pridonosi vidljivosti i javnoj vrijednosti postojećih sadržaja na mrežnim stranicama. U rubrici *Vijesti* slabo su pokriveni neki ključni sadržaji, posebice objave prijevoda presuda i odluka ESLJP-a, što je jedna od primarnih zadaća Ureda. Od važnijih sadržaja, u rubrici *Vijesti* (a i inače) nedostatno su pokriveni sadržaji o provedbi presuda i akcijskim planovima za njihovu provedbu, što su sadržaji od centralnog javnog značaja.
- ✓ Što se tiče potencijala za javni utjecaj i stvaranje javne vrijednosti, detektirani su ključni propusti na indikatorima transparentnosti: nedostupni su godišnji izvještaji o radu čije je

¹¹ Više o konceptu javne vrijednosti u kontekstu e-uprave v. Twizeyimana i Andersson (2019).

podnošenje zakonska obaveza Ureda (iz javno dostupnih izvora zaključujemo da je Ured podnio svega jedno takvo izvješće Saboru, ono za 2012. godinu!) te nedostaju ključne informacije o radu Savjeta (počevši od toga je li ikada ustrojen, do toga je li se ikada sastao).

- ✓ U pogledu potencijala za dijalog s posjetiteljima mrežnih stranica, primjećujemo da ključne informacije na stranicama postoje, no da bi bilo mnogo preglednije da su prezentirane na jednom zajedničkom mjestu. Ured vodi brigu o tome da mrežne stranice budu prilagođene osobama s invaliditetom i deklarira određene manjkavosti u pristupačnosti u ovom smislu. Ipak, smatramo da ranije istaknuti problemi u organiziranosti stranica i sadržaja umanjuju općenitu pristupačnost informacija.
- ✓ Što se tiče odabira informacija koje će se objaviti na mrežnim stranicama Ureda, analizom objava u rubrici *Vijesti* zaključili smo da Ured u najvećoj mjeri vijestima prati nove presude koje se odnose na RH te da prati i odluke kojima ESLJP odbacuje tužbene zahtjeve. Pitanjem objektivnosti prilikom odabira vijesti o presudama protiv RH bavimo se u jednoj od sljedećih točaka.
- ✓ U promatranom razdoblju od studenog 2012. do lipnja 2021. godine pronašli smo tek četiri vijesti o ostalim publikacijama, iako ih je Ured objavio mnogo. U rubrici *Edukacija* dostupne su kategorije *Vodići* i *Informativni letci* te *Ostale publikacije Ureda*, kao i već spominjane *Analize presuda i odluka* i *Pregled prakse Europskog suda za ljudska prava*. Publikacije Ureda važan su segment edukacijskih i informativnih aktivnosti usmjerenih prema stručnoj i drugoj zainteresiranoj javnosti, no također i prema javnim i državnim tijelima koja trebaju provoditi presude i sprečavati nova kršenja ljudskih prava. Međutim, obavijesti o svim ovim publikacijama koje Ured priređuje gotovo da i ne postoje u rubrici *Vijesti*.
- ✓ Moguće je primijetiti da postoji vrlo malo obavijesti (i informacija općenito) o nagodbama. Iako ESLJP potiče države da slučajeve rješavaju nagodbama, Vlada o njima odlučuje na sjednicama zatvorenima za javnost, a stranke u sporu ne smiju iznositi detalje. Zbog tih okolnosti izostaje potencijal za unaprjeđenje pravnog okvira i preventivno djelovanje države, jer se pokretanjem nagodbe dokida mogućnost nalaganja općih mjera državi kojima bi se sustavno prevenirale povrede prava slične onima u sporu u vezi kojeg je postignuta nagodba. Pored toga, općoj i stručnoj javnosti uskraćene su vrijedne informacije koje bi također mogle pridonijeti preventivnom djelovanju i boljoj zaštiti ljudskih prava.
- ✓ Opći izostanak informacija o akcijskim planovima o provedbi presuda, pa i onih s naloženim općim mjerama, reflektira se u činjenici da o toj temi uopće nema vijesti.
- ✓ U pogledu izvještavanja o samom donošenju presuda, kvantitativna analiza pokazuje kako su značajno manje prisutne vijesti o presudama ESLJP-a u kojima je RH izgubila, od onih u kojima je dobila. U promatranom razdoblju, od donezenih presuda u kojima je ESLJP ocijenio da nije došlo do povrede Konvencije, njih 87% je popraćeno objavom u rubrici *Vijesti*, a od onih u kojima je dosudio da je došlo do povrede Konvencije popraćeno je 65%. Dakle, postoji značajna razlika u praćenju presuda s obzirom na karakter presude. Ovaj rezultat s jedne stane nije neočekivan s obzirom na to da je primarna zadaća Ureda braniti RH pred ESLJP-om, pa se s te strane može razumjeti i

određena inklinacija prema objavljivanju vijesti o vlastitim uspjesima. No s druge strane, ovo je u kontradikciji s ostalim zadaćama praćenja provedbe presuda u kojima je RH izgubila te informiranja javnosti i medija o kršenju ljudskih prava. Možemo ocijeniti da se dio problema nalazi i u kontradikcijama imanentnim samom mandatu Ureda, kako ga je zamislila Vlada pri donošenju Uredbe. Na neki način, Ured je stavljen u ulogu da mora raditi sam protiv sebe. Drugim riječima, presude u kojima ESLJP ocjenjuje da je došlo do kršenja ljudskih prava rjeđe su prezentirane u rubrici *Vijesti* od onih u kojima je dosuđeno da nema kršenja ljudskih prava. Neovisno o tome koja je pozadina ove pristranosti u izvještavanju o donesenim presudama, smatramo kako bi trebalo više voditi računa o većoj zastupljenosti objava o presudama u kojima je utvrđeno da je RH kršila ljudska prava, kako bi se ono moglo adekvatnije adresirati i prevenirati, a to uključuje i informacije o radu Stručnog savjeta i mišljenja Ureda na prijedloge i nacrte zakona i propisa. Preporučujemo da se Uredbom ili budućim zakonom o Uredu omogući predstavnicima civilnog društva promatračka uloga u radu Stručnog savjeta, čime bi se kontradikcija u mandatu Ureda umanjila, a sam rad Ureda u dijelu provedbe presuda i odluka ESLJP-a učinio transparentnijim.

- ✓ U pogledu ažurnosti praćenja donesenih presuda ESLJP-a, pronašli smo kako Ured prioritizira objavljivanje vijesti o presudama, dok sporijim tempom objavljuje vijesti o odlukama (koje u pravilu znače odbacivanje tužbenog zahtjeva temeljem proceduralnih razloga ili zbog povlačenja zahtjeva od strane samih podnositelja). U prosjeku, Ured objavljuje vijesti o presudama u korist RH za tri dana, a o onima u kojima je dosuđeno da je RH kršila konvencijska prava za četiri dana. Je li to dovoljno brzo da bi se mediji mogli oslanjati na objave Ureda, provjerili smo u narednom dijelu analize.
- ✓ Analizirajući prenose li mediji vijesti sa stranica Ureda ili ih preuzimaju iz drugih izvora, pronašli smo da je otprilike svaka druga objava temeljena na vijestima koje je generirao Ured (u promatranom razdoblju i na analiziranim internetskim portalima televizija, dnevnog tiska i isključivo elektronskih publikacija).
- ✓ Pritom, vidljiv je pozitivan pomak kroz vrijeme, posebice u posljednje dvije promatrane godine. Iako mediji u pravilu o donesenim presudama izvještavaju šturo, isključivo prenoseći vijest, pronašli smo i nekoliko intervjuja i reportaža te analitičkih članaka sa sumarnim statistikama o slučajevima protiv RH u određenom razdoblju (s tim da su potonji uglavnom bili publicirani u ranijim godinama promatranog razdoblja).
- ✓ Postoji određeni interes medija za problemski pristup implikacijama presuda i prakse ESLJP-a, no istovremeno je primjetna diskrepancija u pristupu medija i Ureda. Novinari, s jedne strane, naglasak stavlju na društveno-političke implikacije presuda, dok Ured naglasak stavlja na stručne analize koje su prvenstveno od interesa za domaće pravosuđe i odvjetnike koji planiraju zastupati klijente pred ESLJP ili pak koristiti sudsku praksu ESLJP-a u domaćim sporovima. Korpus analiziranih članaka sadržavao je otprilike 10% onih koji su analitički i kritički pristupali pojedinim društveno-političkim temama, sagledavajući posljedice više presuda ESLJP-a protiv RH po određene uvriježene institucionalne prakse koje krše ljudska prava. Analiza ove vrste novinskih članaka pokazuje da se novinari ne oslanjaju na analize koje objavljuje sam Ured, već su ih radili pojedini novinari odnosno novinarke. Iako ovi tekstovi ne prenose objave Ureda, niti tematiziraju njegov rad izravno, moguće je primjetiti da postoji određen interes medija

da na analitički način obrađuju pojedine teme od javne važnosti. Preporučujemo intenzivnije i proaktivnije komuniciranje s medijima u pogledu statističkih izvještaja i tematskih analiza kako bi se Ured ponudio kao relevantan i nepristran izvor informacija.

- ✓ Što se tiče pojavljivanja samog Ureda i Zastupnice u medijima, Ured se uglavnom pojavljuje kao izvor priopćenja koje mediji prenose, dok su malobrojni članci koji tematiziraju upravo Ured i njegov rad. Takvi članci bili su češći u razdoblju do 2014. godine, a izostaju u kasnijim godinama. Isto se odnosi i na samu Zastupnicu, koja se u kasnijim godinama promatranog razdoblja u medijima uglavnom pojavljuje vezano uz dva konkretna slučaja protiv RH pred ESLJP-om (Hernadi 2017. i Slovenija protiv Hrvatske 2020. godine). Takvo stanje možemo pripisati činjenici da se u medijima rad Ureda uglavnom tematizira u razdoblju od kraja 2013. i početka 2014. godine, kada je Ured podnio i svoje jedino izvješće Saboru (Vlada RH, 2013), te je ono bilo razmatrano na Odboru za pravosuđe 23. listopada 2013. godine (Hrvatski sabor, 2013), a potom na plenarnoj sjednici Sabora 14. veljače 2014. godine (Hrvatski sabor, 2014). Dakle, izostanak javno prezentiranih godišnjih izvještaja o radu s jedne strane umanjuje vidljivost rada Ureda i Zastupnice i mogućnost njegovog nadziranja, no, s druge strane, također umanjuje informiranost javnosti o brojnosti i karakteru tužbi protiv RH pred ESLJP-om.

S obzirom na to da godišnje izvješće o radu nije dostupno na web stranicama, provjerili smo njihovu dostupnost u drugim internetskim izvorima. Na Internetu nije moguće pronaći niti podatke niti Izvješće o radu Ureda zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava za godine nakon 2012. godine. Unatoč tome što Uredba kojom je reguliran rad Ureda propisuje obavezu podnošenja izvješća Zastupnika jednom godišnje, kako Vladi tako i Saboru RH, ti su izvještaji nedostupni na mrežnim stranicama Ureda, Vlade i Sabora.

Jedini javno dostupan Izvještaj o radu Ureda u 2012. godini pokrenuo je niz medijskih objava i napisa, čime je potaknuto izvršenje dijela misije Ureda, što je pak povezano s činjenicom da je Ured jedino tijelo u RH koje jasno ukazuje na nedostatke i pogreške hrvatskog pravnog poretku koje su utvrđene presudama ESLJP-a i pokušava utjecati na njihovo ispravljanje van nadležnosti Ureda, a sve sa ciljem jačanja ljudskih prava i sloboda.

Nadalje, nigdje nismo pronašli akcijske planove, odnosno izvješća za Odbor ministara Vijeća Europe na temelju informacija dobivenih od nadležnih domaćih tijela, vodeći pritom računa o relevantnoj praksi Odbora ministara Vijeća Europe. Ove planove i izvješća sastavlja Ured zastupnika kao središnje koordinativno tijelo postupka izvršenja presuda Europskog suda. Držimo kako bi javna rasprava o izrađenim akcijskim planovima koje načini Ured zastupnika, kao središnje koordinativno tijelo postupka izvršenja presuda Europskog suda, bila dobrodošlo unaprjeđenje u informiranju zainteresiranih javnosti, a osobito organizacija civilnog društva koje bi mogle sustavno nadzirati provedbu akcijskih planova ako bi oni bili transparentnije prezentirani prije ili neposredno nakon podnošenja Odboru ministara Vijeća Europe.

Isto se odnosi i na dokumente Stručnog savjeta za izvršenje presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava. Oni bi također trebali biti javno dostupni jer se radi o provođenju

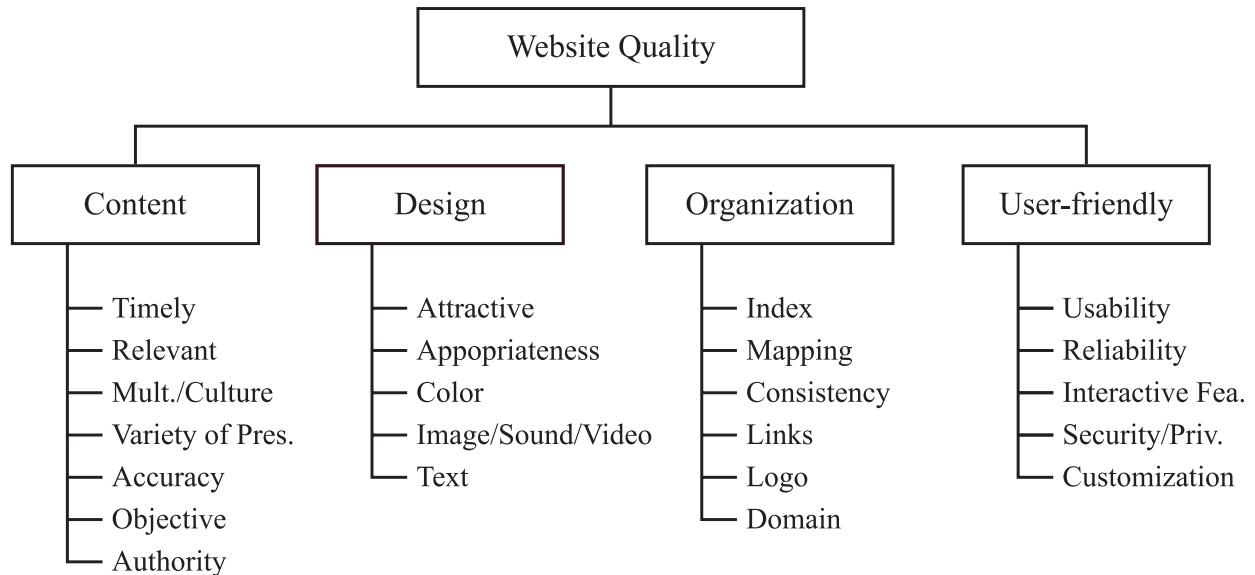
mjera za zaštitu ljudskih prava. Smatramo kako bi zapisnici sa sastanaka Stručnog savjeta za izvršenje presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava trebali biti javno dostupni jer se radi o provođenju mjera za zaštitu ljudskih prava. Iako su u Poslovniku o radu Stručnog savjeta za izvršenje presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava navedeni rokovi za prikupljanje prijedloga nadležnih tijela o mjerama kojima će se provesti Postupak izvršenja određene presude, odnosno odluke Europskog suda, na Internetu nije moguće pronaći podatke o tome je li i kada Savjet održavao sjednice, kao ni Izvješće o radu Stručnog savjeta.

Zasigurno dio detektiranih problema proizlazi i iz nedostatnih kapaciteta Ureda za rad. Tako u nedavnom izvještaju Vlade RH možemo pročitati kako Ured nema adekvatan prostor – disperziran je na dvije fizičke lokacije, bez uvjeta za smještanje sve veće arhive i bez uvjeta za rad s klasificiranim dokumentima. Dodatno, iz istog dokumenta saznajemo da Ured nema niti adekvatan prostor za sastanke, što onemogućava suradnju s drugim tijelima i, posebice važno, „onemogućava funkcioniranje i rad Stručnog savjeta za izvršenje presuda i odluka ESLJP-a koji je osnovan pri Uredu“ (2020: 775) te da su „[n]a godišnjoj razini održavani plenarni sastanci Stručnog savjeta uz velike poteškoće zbog nepostojanja prostora za okupljanje članova. Sastanci Savjeta u suženom sastavu u cilju izvršenja određene grupe presuda iste tematike, nisu se uopće mogli održavati zbog nedostatak prostora, što negativno utječe na brzinu i uspješnost izvršavanja presuda ESLJP“ (2020: 779). Ovime svakako ne želimo poručiti kako nedostatni resursi mogu opravdati neke veće propuste (poput onog da Ured ne podnosi godišnja izvješća o radu), već želimo kontekstualizirati iznesene zaključke i uvažiti realitet materijalnih uvjeta rada Ureda. U tom smislu, svakako bismo preporučili da Vlada u perspektivi povede računa o tome da prostorno, materijalno i kadrovski kapacitira Ured kako bi mogao adekvatno izvršavati sve zadaće koje su mu dane u mandat.

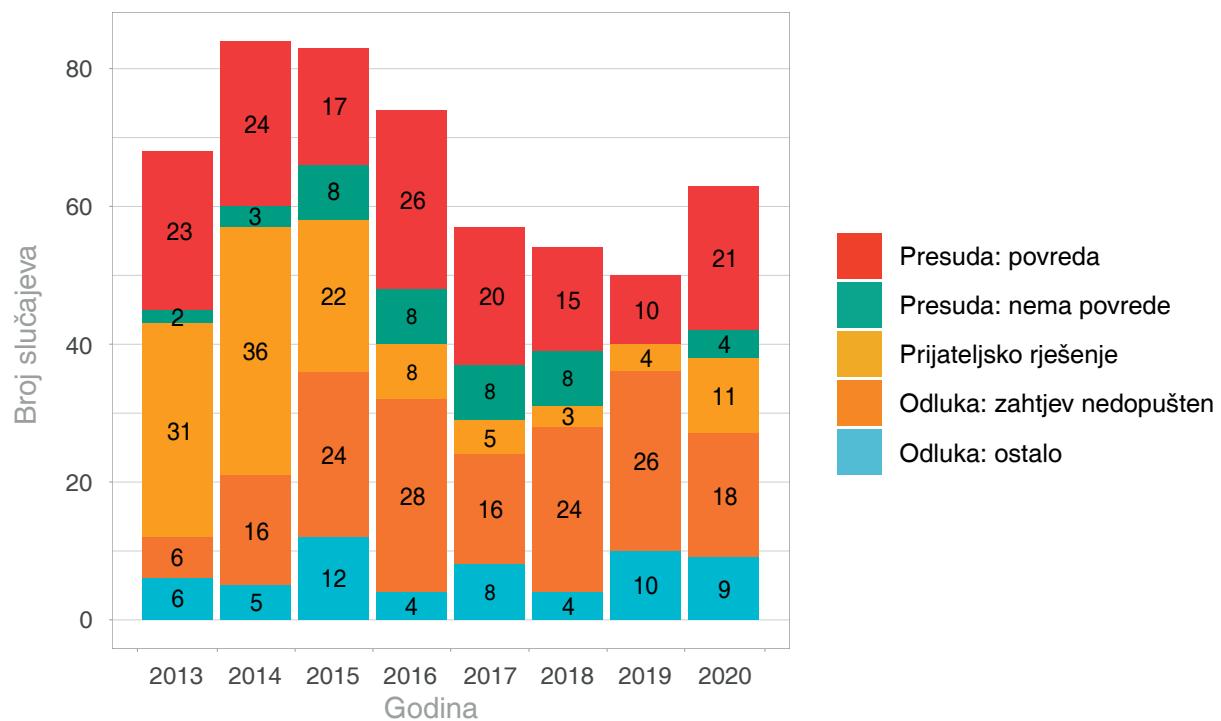
VII. Prilozi

Prilog 1. Okvir za evaluaciju mrežnih stranica prema Hasan i Abuelrub (2011: 17).

Figure 2 Hierarchy of the proposed framework

Prilog 2. Odluke i presude po godinama i tipu

Izvor: podaci o odlukama i presudama na mrežnim stranicama Ustavnog suda RH
(<https://www.usud.hr/hr/pregled-prakse-esljp>).

VIII. Literatura

„Štefica Stažnik: ‘Hrvati pravdu sve češće traže u Strasbourg. Ove godine državu sam branila u dvostruko više slučajeva!’“. (12. veljače 2012.) *Jutarnji.hr*. Preuzeto 9. rujna 2021, s <https://www.jutarnji.hr/vijesti/stefica-staznik-%E2%80%98hrvati-pravdu-sve-cesce-traze-u-strasbourgu.-ove-godine-drzavu-sam-branila-u-dvostruko-vise-slucajeva%E2%80%99-1367889>.

Cvok, V. (6. veljače 2019). EU sud: Pravosuđe i centri za socijalnu skrb su vam koma. *24sata.hr*. Preuzeto 14. listopada 2021, s <https://express.24sata.hr/life/eu-sud-pravosu-e-i-centri-za-socijalnu-skrb-su-vam-koma-19859>.

G. D. (22. ožujka 2018). Hrvatskoj se na Europskom sudu za ljudska prava već sudi po Istanbulskoj konvenciji. *Index.hr*. Preuzeto 14. listopada 2021, s <https://www.index.hr/vijesti/clanak/hrvatskoj-se-na-europskom-sudu-za-ljudska-prava-vec-sudi-po-istanbulskoj-konvenciji/1033906.aspx>.

Hrvatski sabor. (2013). Izvješće Odbora za pravosuđe s rasprave o Izvješću zastupnice Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava za 2012. godinu. *Sabor.hr*. Preuzeto 14. listopada 2021, s <https://www.sabor.hr/radna-tijela/odbori-i-povjerenstva/izvjesce-odbora-za-pravosude-s-rasprave-o-izvjescu-zastupnici>.

Hrvatski sabor. (2014). Izvješće zastupnice Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava za 2012. godinu. *Sabor.hr*. Preuzeto 20. listopada 2021, s <https://www.sabor.hr/izvjesce-zastupnice-republike-hrvatske-pred-europskim-sudom-za-ljudska-prava-za-2012-godinu?t=41250&tid=203451>.

Hrvatski sabor. (2019). *Zakon o pristupačnosti mrežnih stranica i programskih rješenja za pokretne uređaje tijela javnog sektora*. NN 17/2019.

Karkin, N. i Janssen, M. (2014). Evaluating websites from a public value perspective: A review of Turkish local government websites. *International journal of information management*, 34(3), 351-363.

Layla, H. i Abuelrub, E. (2011). Assesing the Quality of Web SItes. *Applied Computing and Informatics*, 9(1): 11-29. DOI: 10.1016/j.aci.2009.03.001.

Ma. B. (14. veljače 2014). 'Broj tužbi građana protiv Hrvatske u 2013. veći za 78 posto'. *Dnevnik.hr*. Preuzeto 14. listopada 2021, s <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/broj-tuzbi-gradjana-protiv-hrvatske-u-2013-veci-za-78-posto---323503.html>.

N. C. (16. siječnja 2015). Hrvati se Strasbourg žale na pritvaranje i pravo na dom. *Dnevnik.hr*. Preuzeto 14. listopada 2021, s <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/europski-sud-za-ljudska-prava-zaprimio-vise-od-11-000-tuzbi-iz-hrvatske---368867.html>.

Odšteta za sporo suđenje mora postati pravilo, a ne iznimka. (28. veljače 2021). *Večernji.hr*. Preuzeto 14. listopada 2021, s <https://www.vecernji.hr/vijesti/odsteta-za-sporo-sudenje-mora-postati-pravilo-a-ne-iznimka-1472457>.

Pacijenti se godinama ne mogu izboriti za pravdu nakon liječničke pogreške: 'To su ljudi koji pokrivaju jedni druge'. (24. prosinca 2018). *Net.hr*. Preuzeto 14. listopada 2021, s <https://net.hr/danas/pacijenti-se-godinama-ne-mogu-izboriti-za-pravdu-nakon-lijecnicke-pogreske-to-su-ljudi-koji-pokrivaju-jedni-druge-ae67fe42-b1c3-11eb-810e-0242ac13001d>.

PROBLEM KOJI SEŽE DO '45. / Kupovali su i po 10 stanova za petinu vrijednosti: 'Dok nije došao Plenković nitko oduzete stanove nije tražio nazad!' (29. lipnja 2021). *Net.hr*. Preuzeto 14. listopada 2021, s <https://net.hr/danas/hrvatska/plenkovic-1-b7dc5002-d8ad-11eb-817d-5636de9b2431>.

Radačić, I. (ur.). (2011). *Usklađenost hrvatskog zakonodavstva i prakse sa standardima Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda*. Zagreb: Centar za mirovne studije.

Toma, I. (26. studenog 2016). Šok iz Strasbourga: Hrvatski suci i tužitelji u velikoj nevolji: Zbog stava Europskog suda presude će poput domina padati jedna za drugom?!. *Jutarnji.hr*. Preuzeto 14. listopada 2021, s <https://www.jutarnji.hr/globus/politika/sok-iz-strasbourga-hrvatski-suci-i-tuzitelji-u-velikoj-nevolji-zbog-stava-europskog-suda-presude-ce-poput-domina-padati-jedna-za-drugom-5312123>.

Twizeyimana, J. D. i Andersson, A. (2019). The Public Value of E-Government – A Literature Review. *Government Information Quarterly* 36(2): 167-78. DOI: 10.1016/j.giq.2019.01.001.

Ured zastupnika Vlade Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. (5.11.2015.) Objavljen Vodič za sastavljanje akcijskih planova i izvješća o izvršenju presuda Europskog suda za ljudska prava. *uredzastupnika.gov.hr*. Preuzeto 9. rujna 2021, s <https://uredzastupnika.gov.hr/vijesti/objavljen-vodic-za-sastavljanje-akcijskih-planova-i-izvjesca-o-izvrsenju-presuda-europskog-suda-za-ljudska-prava/274>.

Ured zastupnika Vlade Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. (bez datuma). Digitalna pristupačnost. *uredzastupnika.gov.hr*. Preuzeto 9. rujna 2021, s <https://uredzastupnika.gov.hr/digitalna-pristupacnost/627>.

V. P. P. (21. rujna 2017). Nitko u Hrvatskoj nije imao pojma za dvije godine staru Hernadijevu tužbu. *tportal.hr*. Preuzeto 14. listopada 2021, s <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/nitko-u-hrvatskoj-nije-imao-pojma-za-dvije-godine-staru-hernadijevu-tuzbu-foto-20170921>.

Vlada Republike Hrvatske. (1999). *Uredba o zastupniku Vlade Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava i o njegovu Uredu*. NN 11/1999.

Vlada Republike Hrvatske. (2012). *Uredba o Uredu zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava*. NN 18/2012.

Vlada Republike Hrvatske. (2018). *Uredba o izmjenama i dopuni Uredbe o Uredu zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava*. NN 84/2018.

Vlada Republike Hrvatske. (2020). Izvješće o radu Vlade Republike Hrvatske i o preuzetim i nepodmirenim obvezama u mandatu predsjednika mr. sc. Andreja Plenkovića (listopad 2016. - srpanj 2020). Preuzeto 27. listopada 2021, s <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2020/Srpanj/242%20sjednica%20VRH/IZVJEŠĆE%20O%20RADU%20VLADE%20-%20listopad%202016.%20-%20srpanj%202020.pdf>.

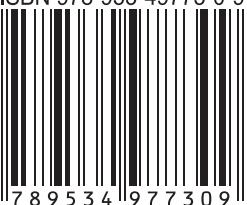
Vlada Republike Hrvatske. (21. studenog 2013). 125. sjednica Vlade Republike Hrvatske. [vlada.gov.hr](https://vlada.gov.hr/125-sjednica-vlade-republike-hrvatske/1140). Preuzeto 20. listopada 2021, s <https://vlada.gov.hr/125-sjednica-vlade-republike-hrvatske/1140>.

Zastupnički dom Sabora Republike Hrvatske. (1997). *Zakon o potvrđivanju Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i Protokola br. 1., 4., 6., 7., i 11. uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda*. NN 18/1997.

Žapčić, A. (10. ožujka 2017). Tko sve tuži Hrvatsku, zbog čega i za koliko su je ogulili? [tportal.hr](https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/tko-sve-tuzi-hrvatsku-zbog-cega-i-za-koliko-su-je-ogulili-20170310). Preuzeto 14. listopada 2021, s <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/tko-sve-tuzi-hrvatsku-zbog-cega-i-za-koliko-su-je-ogulili-20170310>.

ISBN 978-953-49773-0-9

A standard linear barcode representing the ISBN number 9789534977309. The barcode is composed of vertical black bars of varying widths on a white background.

9 789534 977309